

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA

2014 - 2030

Pirmā redakcija 1.0

2014. gada 10.novembris

Satura rādītājs

Levads.....	3
Reģiona vizītkarte	4
Reģions Baltijā.....	5
Stratēģiskā daļa.....	9
VIDZEMES REĢIONA ATTĪSTĪBAS BALSTI/VIRZĪTĀJSPĒKI.....	9
ATTĪSTĪBAS SCENĀRIJI (TENDENCES, IETEKMES UN IESPĒJAS)	13
VĪZIJA 2030	16
STRATĒĢISKIE MĒRĶI, ILGTERMIŅA PRIORITĀTES.....	20
STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: CILVĒKS	22
STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: EKONOMIKA	24
STRATĒĢISKAIS VIRZIENS: TERITORIJA	26
Telpiskās attīstības perspektīva.....	28
4.1. REĢIONA TELPISKIE PRINCIPI	28
4.2. ATKLĀTA/LAUKU TELPAS PERSPEKTĪVĀ STRUKTŪRA (dabas, kultūras mantojuma, ainavu telpas)	29
4.3. PERSPEKTĪVĀ APDZĪVOJUMA TELPISKĀ STRUKTŪRA	38
4.4. PERSPEKTĪVĀ TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA UN SASNIEDZAMĪBA	43
Stratēģijas īstenošana	48
IEVIEŠANA.....	48
UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA	50
Pielikumi.....	53

Ievads

Stratēģija ir Vidzemes plānošanas reģiona ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā ietverts reģiona ilgtermiņa attīstības redzējums, stratēģiskie mērķi, telpiskās attīstības perspektīva un attīstības prioritātes.

Ilgtermiņīgas attīstības princips paredz, ka tagadējām un nākamajām paaudzēm tiek nodrošināta kvalitatīva vide un līdzsvarota ekonomiskā attīstība, tiek racionāli izmantoti dabas, cilvēku un materiālie resursi, tiek saglabāts un attīstīts dabas un kultūras mantojums. Stratēģijas tiesisko pamatu veido:

- Reģionālās attīstības likums;
- Attīstības plānošanas sistēmas likums;
- Teritorijas attīstības plānošanas likums;
- LR Ministru kabineta 16.07.2013. noteikumi Nr.402 „Noteikumi par plānošanas reģionu attīstības plānošanas dokumentiem”;
- Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;

Stratēģija izstrādāta ievērtējot ES un Latvijas reģionālās un telpiskās attīstības politikas dokumentus (Latvija 2030, NAP 2020, Reģionālās politikas pamatnostādnes) Plānojot Vidzemes reģiona nākotni, ņemts vērā visas valsts nākotnes skatījums, attiecīgi reģiona nākotnes vīzija saskaņota ar Latvija 2030 pausto, ņemtas vērā citas nacionāla mēroga, ES un Baltijas jūras reģiona nākotnes nostādnes.

Reģiona stratēģija veidota ar ilgtspējīgas attīstības uzstādījumu, un to caurvij savstarpēji saistītas dimensijas – sociālā (*sabiedrības spējas un darbība*), ekonomiskā (līdzekļi mērķu sasniegšanai) un vides dimensija, kas skatīta caur ekoloģisko pieeju un izpaužas kā nozīmīgi apstākļi attīstības procesam.

Reģiona ilgtspējīga attīstība un telpiskā attīstība ir neatraujami saistītas, tāpēc stratēģiju caurvij telpiskais redzējums.

VPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju veido stratēģiskā daļa, telpiskās attīstības perspektīva un stratēģijas ieviešanas un uzraudzības kārtība. Stratēģiskajā daļā noteiktas Vidzemes attīstības prioritātes, mērķi, to sasniegšanai veicamās rīcības un rādītāji. Ieviešanas un uzraudzības kārtība apraksta stratēģijas ieviešanas un uzraudzības mehānismu, kā arī uzraudzības rādītājus.

01 Reģiona vizītkarte

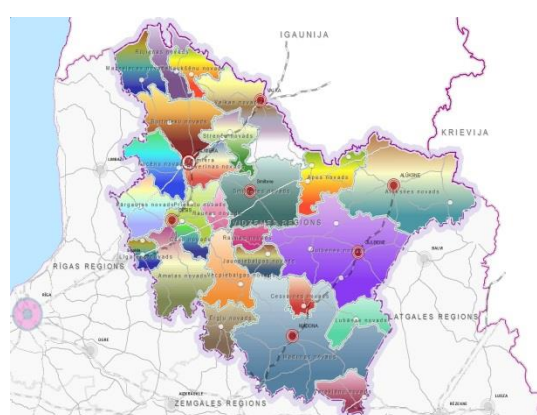
Vidzemes reģions ir viens no 5 (pieciem) plānošanas reģioniem, kas teritoriāli ir teritoriāli lielākais Latvijā, aizņemot 23,6 % no valsts teritorijas. Vidzeme ir Eiropas Savienības robežreģions, ko šķērso vairāki nozīmīgi starptautiskie transporta koridori, nodrošinot Vidzemei tiešus sakarus ar lielākajiem reģionu centriem kaimiņu valstīs - Tartu un Tallinu Igaunijā, un Pleskavu, Novgorodu un Sanktpēterburgu Krievijā. Ap šiem transporta koridoriem veidojas Baltijas jūras reģiona integrācijai nozīmīgas stratēģiskās attīstības zonas-VHB Zone Hanseatica attīstības koridors, Dienvidbaltijas loka attīstības koridors, kā arī VIA Baltica. Vidzemei nav tiešas pieejas ne Baltijas jūrai, ne tās ostām, nav arī lidostas. Gan telpiski, gan funkcionāli Vidzemes plānošanas reģions ir cieši saistīts ar Rīgas plānošanas reģionu, ņemot vērā piekļuvi Vidzemes jūrmalai un ostām, un saikni ar galvaspilsētu kā valsts administratīvo centru un transporta mezglu.

Vidzemes plānošanas reģions, atrašanās vieta

Avots: Vidzemes plānošanas reģions

Vidzemes plānošanas reģiona administratīvais iedalījums

Avots: Vidzemes plānošanas reģions

TERITORIJA	Platība 15 245.43 km ² Pašvaldība -26, Republikas nozīmes pilsēta 1 – Valmiera, Reģiona nozīmes attīstības centri 6– Cēsis, Smiltene, Valka, Alūksne, Gulbene, Madona
IEDZĪVOTĀJI	Iedzīvotāju skaits (2014) 220 280 Iedzīvotāju skaita izmaiņas (2008-2014) – -7,51% jeb 17,85 tūkstoši Cilvēku iedzīvotāju blīvums – 14.4 cilvēki/km ²
EKONOMIKA	IKP (2010) 11 690 EUR/iedz. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (2012) 554 EUR/iedz. Ekonomiski aktīvās vienības (2011) 77 662 Vidējā darba samaksa (2013) 560 EUR

02 Reģions Baltijā

Starptautiskā perspektīvā Vidzemes plānošanas reģionu varētu raksturot kā salīdzinoši mazu, attālinātu lauku reģionu, ar zemu iedzīvotāju blīvumu, lielu attālumu starp apdzīvotām vietām, sarūkošu iedzīvotāju skaitu, izkliedētu apdzīvotību un policentrisku funkcionālo struktūru. Vidzemei atšķirībā no vairākiem lauku reģioniem nav pilsētas ar iedzīvotāju skaitu, kas pārsniegtu 50 tūkstošus un kas atbilstu Eiropas Komisijas un OECD 2012. g. kopīgi izveidotajai pilsētu definīcijai.¹ Tāpēc galveno lomu pakalpojumu nodrošināšanā un nodarbinātības veicināšanā spēlē mazās un vidējās pilsētas.

1. tabula Vidzemes plānošanas reģiona starptautiskais salīdzinājums

	Tendences	Līdzīgie reģioni
Cilvēks	Strauja depopulācija šobrīd ar nākotnes tendenci Zems un vietām ļoti zems iedzīvotāju blīvums Sabiedrības novecošanās	Austrumeiropas pierobežas lauku reģioni, kā arī reģioni, kuri atrodas pie ES ārējās robežas Atsevišķi Centrāleiropas valstu vidienes lauku reģioni Dienvideiropas lauku reģioni
Ekonomika	Aptuveni trešā daļa no ES reģionu vidējā rādītāja Agrāra tautsaimniecības struktūra	Austrumeiropas pierobežas lauku reģioni, kā arī reģioni, kuri atrodas pie ES ārējās robežas
Teritorija	Izkliedēts apdzīvojums Policentriska funkcionālā struktūra, kurā dominē neliels skaits vidējo un mazo pilsētu Neliela apbūves intensitāte Liels dabisko ainavu īpatsvars ar zemu cilvēciskās darbības ietekmi	Attāli lauku reģioni Skandināvijas valstīs Atsevišķi Dienvideiropas, jo īpaši Francijas vidienes lauku reģioni

Cilvēks

Vidzemes iedzīvotāju blīvums ir zems ne tikai Latvijas kontekstā, bet arī citu ES reģionu kontekstā. Zems apdzīvotības blīvums izteikts Somijas, Zviedrijas, Norvēģijas, Skotijas Ziemeļu reģioniem, kā arī Īrijas, Spānijas, Francijas un Grieķijas vidienē. Vidzemē ir jūtama strauja iedzīvotāju skaita samazināšanās zemās dzimstības, iekšējās migrācijas un emigrācijas dēļ. Līdzīgas tendences skar vairākus reģionus Austrumeiropā un

¹ Saskaņā ar Eiropas Komisijas un OECD kopīgi izstrādāto pilsētu definīciju, par pilsētu tiek uzskatīts augsta apdzīvotības blīvuma urbāns klāsteris ar vairāk kā 50,000 iedzīvotājiem ar vidējo iedzīvotāju blīvumu lielāku par 1500 iedzīvotājiem uz kvadrātkilometru. Dijkstra L., Poelman H. (2012) Cities in Europe. The new OECD-EC definition. Directorate- General for Regional and Urban Policy (1).

Austrumvācijā. ESPON pētījums "Demogrāfiskās un migrācijas plūsmas Eiropas reģionos un pilsētās" DEMIFER, kas modelē demogrāfiskās situācijas attīstību NUTS2 līmenī, prognozē, ka neskatoties uz dažādiem politikas scenārijiem, Latvijas demogrāfiskās 40 gadu laikā būtiski nemainīsies. Tas nozīmē, ka iedzīvotāju skaits darba spējas vecumā ievērojami samazināsies.² Līdzīga situācija ir raksturīga arī vairākiem perifēriem reģioniem Austrumeiropas valstīs. Nākotnē Vidzemē būtiski pieaugs gados vecu iedzīvotāju īpatsvars. Tas jāņem vērā izvirzot attīstības prioritātes un izstrādājot risinājumus t.s. "sudraba ekonomikas" attīstībai reģionā. Reģionā ir salīdzinoši zems iedzīvotāju skaits ar augstāko izglītību, kā arī augsti kvalificētu speciālistu skaits atsevišķās nozarēs. Tomēr reģiona priekšrocība ir labi attīstītā skolu infrastruktūra un reģionālā augstskola.

Ekonomika

Vidzemes IKP 2010. gadā bija 35% no tā gada visu ES27 reģionu vidējā rādītāja.³

2. tabula Latvijas reģionu IKP (% no ES vidējā rādītāja)

Reģions	% no ES vidējā rādītāja 2010.g.
Kurzeme	42
Latgale	28
Rīga	90
Pierīga	42
Vidzeme	35
Zemgale	35

Saskaņā ar ESPON EDORA pētījumā veikto lauku reģionu ekonomikas salīdzinošo novērtējumu, Vidzeme ir izteiktas agrāra reģiona īpašības. Par to liecina salīdzinoši lielais lauksaimniecības un ieguves nozarēs strādājošo īpatsvars un augstā pievienotās vērtības proporcija šajās nozarēs, kas 2010. g. pārsniedza vidējo rādītāju ES 27 valstu reģionos.⁴ Vidzemes ekonomiskajai struktūrai ir vairāk līdzību ar reģioniem, kuri atrodas pie Eiropas ārējās robežas, kā arī ar vairākiem lauku reģioniem Grieķijā, Bulgārijā un Rumānijā. Lauksaimniecības aktivitātes nav dažādotas un laukos vēl nav izveidojies pietiekami spēcīgs

² Latvijai kopumā iedzīvotāju skaita samazinājums 2005-2050. gadam tiek prognozēts -25...-50% robežās, bet iedzīvotāju darba spējas vecumā skaits pat -30...-77% robežās. Pētījumā gan nav modelēta iedzīvotāju skaita tendencu dinamika NUTS 3 līmenī. ESPON DEMIFER (2010) Demographic and Migratory Flows affecting European Regions and Cities. Applied research. Final Report ver. 30.09.2010

³ Eurostat Regio Database, 2013.

⁴ ESPON (2010) EDORA. European Development Opportunities for Rural Areas. Applied Research 2013/1/2.

pakalpojumu ekonomikas sektors. Ekonomikas struktūrā līdzīgi reģioni Vidzemei ir atrodami arī Rumānijā, Bulgārijā, Grieķijā, Ungārijā, Itālijā, Lietuvā un Polijā.⁵

Ekonomiskās krīzes laikā reģionā strauji samazinājās nodarbinātība. Lai arī nodarbinātības rādītāji tuvinās pirmskrīzes līmenim, šobrīd nevar runāt par būtisku ekonomiskās situācijas atjaunošanos. Vērtējot reģionu IKP un nodarbinātību pirms un pēc krīzes ESPON pētījums "Ekonomiskā krīze un reģionu elastīgums" neuzrāda būtiskas rādītāju uzlabošanās tendences 3 gadus pēc krīzes, lai arī visos Igaunijas un gandrīz visos Lietuvas reģionos ekonomiskie rādītāji straujāk atgriežas pirmskrīzes līmenim. Līdzīgas tendences kā Vidzemē var novērot Somijas, Zviedrijas, Polijas vidienē esošajos attālajos lauku reģionos, ka arī lielākajā daļā Bulgārijas, Rumānijas, Grieķijas, Spānijas, Portugāles un Īrijas lauku reģionos, kas atrodas ārpus lielajām pilsētām. Saskaņā ar pētījumu, elastīgumu palielina vietējās ekonomikas dažādošana, tirgu dažādošana, augstākas kvalifikācijas darba spēks, labāka reģiona pieejamība, kvalitatīvs platjoslas internets. Ekonomikas ar augstāku inovāciju līmeni mēdz būt arī elastīgākas. Pozitīva ietekme uz ekonomikas atlabšanu ir arī lielākajām pilsētām un sekundārās nozīmes pilsētām.⁶ Pēckrīzes posma sekmīgai pārvarēšanai Vidzemei šobrīd iztrūkst vairāki no minētajiem nosacījumiem.

Teritorija

Eiropas teritoriju apsekojumi liecina, ka Vidzemes teritorijai ir raksturīga zema apbūves intensitāte un tajā ir salīdzinoši liels dabisko ainavu īpatsvars ar zemu cilvēciskās darbības ietekmi. Līdzīgi reģioni sastopami Eiropas Grieķijā, Polijā, kā arī Eiropas Ziemeļos. Ap lielākajām pilsētām novērojamas aglomerācijas tendences un pēdējos gados dažāda veida zemes apbūve ir kļuvusi intensīvāka.⁷ Tomēr pilsētu teritorijas kopumā ir salīdzinoši kompaktas.⁸ Vidzemei ir izteikta policentriska struktūra, kurā ekonomiskā aktivitāte koncentrējusies vienā nacionālas nozīmes un vairākos reģionālas nozīmes attīstības centros. Reģions neatrodas lielas pilsētas ekonomiskās ietekmes tuvumā, tas nav arī integrēts lielo pilsētu funkcionālajos tīklos, lai arī reģiona Rietumu daļa iesniedzas Rīgas aglomerācijas ietekmes areālā.

Lielākā daļa no reģiona teritorijas atrodas ilgāk kā 45 min braucienā no lielajām pilsētām. Šajā ziņā Vidzeme ir līdzīga Skandināvijas valstu (Somijas, Zviedrijas, Norvēģijas) Ziemeļu reģioniem, kuros iedzīvotājiem līdz lielajām pilsētām ceļā jāpavada ilgs laiks. Reģionā ir labi attīstīts ceļu tīkls, kas gan visur netiek kvalitatīvi uzturēts vajadzīgā kvalitātē.

⁵ Pēc EDORA pētījuma datu bāzē pieejamās informācijas reģioni, kuriem ir raksturīgas Vidzemei līdzīgas iezīmes atrodas Rumānijā (Maramureș, Sălaj, Harghita, Botoșani, Tulcea, Teleorman, Caraș-Severin), Bulgārijā (Монтана, Враца, Силистра, Търговище, Смолян, Кърджали), Grieķijā (Καστοριά, Θεσπρωτία, Πρέβεζα, Λασιθί, Ρεθύμνη), Ungārijā (Bekes), Itālijā (Enna), Lietuvā (Tauragė) un Polijā (Bialski).

⁶ ESPON (2014) Territorial Dynamics in Europe. Economic Crisis and the Resilience of Regions. Territorial Observation No 12, September.

⁷ EC (2006) Fifth Cohesion Report. European Commission.

⁸ ESPON (2003) Urban-rural typology. ESPON 1.1.2 Final Report.

Jāņem vērā, ka agrārā ekonomikas struktūra padara reģionu atkarīgu no kvalitatīviem savienojumiem. Teritoriju nešķērso ātrgaitas satiksmes koridori un dzelzceļa transports ir samērā vāji integrēts kopīgajā Eiropas transporta sistēmā. Tas atspoguļojas Vidzemes zemajos multimodālās pieejamības rādītājos, kas ir līdzīgi arī Igaunijā un dažos Polijas Austrumu reģionos.⁹ Tomēr liela daļa Vidzemes lauku teritoriju atrodas pie satiksmes plūsmās. Attālinātā darba iespējas Vidzemē var nodrošināt salīdzinoši kvalitatīvais interneta pārklājums.

Lai arī Vidzemē ir salīdzinoši liels lauksaimniecībā izmantojamo teritoriju, īpatsvars, vairāk kā pusi teritorijas aizņem meži, tāpēc reģionam var būt nozīmīga loma dabas daudzveidības saglabāšanā, augstas pievienotās vērtības koka apstrādē, bet kopumā - ekoloģiskas ekonomikas nozaru attīstībā un atjaunojamās enerģijas ražošanā.

Ievērojamu daļu no Vidzemes veido pierobežas teritorija, kurā attīstības rādītāji parasti ir zemāki, jo tajos vērojami nomales efekti - salīdzinoši mazāks iedzīvotāju skaits, t.sk. arī iedzīvotāju skaits darba spējas vecumā, mazāks jauniešu īpatsvars. Pierobežas raksturo samērā zems ceļu kvalitātes līmenis, nepietiekams sabiedriskā transporta nodrošinājums.

Klimata maiņas ietekme uz reģionu plašākā kontekstā ir salīdzinoši mērena. Sagaidāms ka tuvāko 50 gadu laikā mazināsies vidējais gaisa mitruma līmenis. Tas palielina iespējamus postījumus no ugunsgrēkiem. Lai arī plūdu risks salīdzinājumā ar citiem reģioniem vēl ir salīdzinoši zems, tam ir tendence pieaugt. Pieaugs stipru lietusgāžu risks. Tomēr sniegoto dienu skaits varētu saglabāties samērā stabils. Lai arī kopējā ietekme klimata izmaiņu ietekme Vidzemē varētu būt mērenas, Baltijas valstu reģionu ekonomiskās spējas pielāgoties klimata izmaiņām šobrīd vēl pietiekami stipras, ņemot vērā lauksaimniecības un mežsaimniecības nozaru specifiku.¹⁰

⁹ Multimodālais pieejas rādītājs norāda uz iedzīvotāju skaitu, kurus var sasniegt ar visiem iespējamajiem transporta veidiem (ceļiem, slīdēm, lidojumiem). Dati par 2011.g. no Spiekermann&Wegener Urban and Regional Research (S&W)

¹⁰ ESPON (2013). Territorial Observation Natural Hazards and Climate Change in European Regions.

03 Stratēģiskā daļa

VIDZEMES REĢIONA ATTĪSTĪBAS BALSTI/VIRZĪTĀJSPĒKI

Reģiona nākotni noteiks demogrāfiskie faktori - iedzīvotāju skaita mazināšanās un ar to saistītā sabiedrības novecošanās. Būtiski situāciju ietekmēs arī valsts ekonomikas attīstības kurss pēc krīzes, tehnoloģiju progress, transporta sistēmu attīstība un ar to saistītās izmaiņas reģiona pieejamībā. Ilgtermiņā nozīmīga loma būs arī klimata pārmaiņām un to kompleksai ietekmei dažādās jomās. Līdz ar fosilo enerģijas avotu ierobežotību, aktuāla būs arī alternatīvo enerģijas risinājumu pieejamība. Reģiona attīstības kursu lielā mērā noteiks valsts pieeja teritoriju attīstībai. Arvien nozīmīgāks reģiona attīstībā būs arī starptautisko attiecību fons.

Cilvēks

Cilvēkkapitāls ir svarīgākais resurss, tomēr Vidzemē joprojām *iedzīvotāju skaits* samazinās un arī ilgtermiņa prognozes liecina, ka tas turpinās samazināties. Desmit gadu laikā Vidzeme ir zaudējusi vairāk kā 20 tūkstošus iedzīvotāju, kas ir pielīdzināms aptuveni Cēsu lieluma pilsētas izzušanai no kartes. Tas ir vairāk nekā vidēji valstī. Saglabājoties pēdējo desmit gadu tendencēm 2030. gadā Vidzemē varētu dzīvot pat par 20% iedzīvotāju mazāk, jeb tikai 176 tūkst. iedzīvotāju. Samazināsies arī iedzīvotāju blīvums.

Demogrāfisko situāciju nosaka ne tikai emigrācija, bet arī zemie *dzimstības rādītāji*, lai arī pēdējos gados iedzīvotāju dabiskajam pieaugumam ir tendence pieaugt. Tomēr Vidzemē jau šobrīd ir viens no mazākajiem iedzīvotāju īpatsvaram darbspējas vecumā, bet viens no augstākajiem īpatsvaram vecāka gadagājuma iedzīvotājiem, kas nākotnē nozīmē reģiona iedzīvotāju novecošanu. Izmaiņas pastāvošajā situācijā iespējams panākt tikai ar kompleksiem valsts līmeņa pasākumiem ģimeņu politikā, nodarbinātībā, vietu pievilcībā, reemigrācijas un imigrācijas veicināšanā, bet šo pasākumu ietekme būs jūtama tikai ilgākā laika termiņā.

Pašvaldības var daļēji kompensēt demogrāfiskos rādītājus veicinot *iedzīvotāju piesaisti* ar darbavietu, izglītības iespēju, drošu dzīves apstākļu piedāvājumu. Lielākas iespējas šajā ziņā paveras Valmierai un reģiona attīstības centriem, kur iedzīvotāju skaits nesamazināsies tik strauji un darba iespējas paver iespējas piesaistīt iedzīvotājus no citiem reģioniem. Lielākajās pilsētās migrācija no laukiem varētu palielināt pieprasījumu pēc mājokļiem un pakalpojumiem.

Demogrāfiskajai situācijai būs noteicoša loma reģiona ekonomikas attīstībā. Iedzīvotāju skaita samazināšanās novados mudinās meklēt *sadarbības risinājumus* pakalpojumu nodrošināšanā. Sabiedrības novecošanās palielinās slodzi uz veselības aprūpes un sociālās aprūpes sistēmām. Tāpēc iedzīvotāji jāorientē uz veselīgāku dzīves veidu un jāaicina pašiem vairāk rūpēties par veselību.

Šobrīd liela daļa Vidzemes iedzīvotāju *jūtas nedroši* par savu darbu un veselību; izjūt trauksmi par neiekļaušanos sociālajā un ekonomiskajā sistēmā. Nedrošība atstās negatīvu

ietekmi arī uz jauno cilvēku nākotnes izvēlēm. Patērētājsabiedrība rosinās dzīves stilu pārmaiņas arī personīgajā līmenī. Sabiedrībā pastiprināsies individuālisma tendences, notiks attālināšanās no tradicionālā ģimenes kodola. Pārāk lielā orientācija uz sirmo elektorātu, varētu pastiprināt jaunu cilvēku vēlmi doties prom no Vidzemes. Sociālo un kultūras vērtību fons varētu būt vēl sarežģītāks nekā šobrīd. To ietekmēs sabiedrības novecošanās, tehnoloģiju attīstība, citu tautu kultūru un alternatīvo kultūru parādīšanās Vidzemē.

Saglabājoties caurmērā zemajiem iedzīvotāju ienākumiem un ievērojamai *sociālai un ekonomiskajai nevienlīdzībai*, lielas sabiedrības daļas uzmanība joprojām būs pievērsta ekonomiskajam izdevīgumam. Tajā pašā laikā palielinās atsevišķu iedzīvotāju grupu vajadzības pēc iekšējā miera un vēlmes dzīvot sociāli atbildīgā taisnīgā un iejūtīgā sabiedrībā.

Nākotnē Vidzemē pieaugs *zināšanu un prasmju* nozīme – tās būs svarīgākas par varu un statusu, lēmumu pieņemšanā lielāka loma būs diskusijai un spējai vienoties. Darba tirgū paralēli profesionālajām prasmēm arvien augstāk tiks novērtēta darba ētika, spēja būt mobilam, atbildīgi pieņemt lēmumus, prast sadarboties ar apkārtējiem. Līdztekus intelektuālajai inteliģencei aizvien lielāka nozīme tiks piešķirta arī emocionālās un garīgās inteliģences attīstībai. Liela nozīme būs izglītības saturam, kas rada vērtības, ietekmē sabiedrības savstarpējo saziņas veidu, savstarpējās attiecības, lēmumu pieņemšanu un rīcību.

Ekonomika

Latvijas reģionu ekonomiku arī turpmāk ietekmēs globāla līmeņa procesi. Tāpēc stabilitātes stiprināšanai izšķirošs būs valsts realizētais makroekonomiskais kurss un uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti reģionos. Šobrīd ārvalstu investīciju apjoms Vidzemē salīdzinājumā ar citiem reģioniem ir neliels un tas ir lielā mērā atkarīgs no fiziskās un sociālās infrastruktūras, loģistikas risinājumiem, pašvaldību pretimnākšana un enerģijas cenas.

Līdz ar fosilo energoresursu cenu kāpumu paredzams *enerģijas* cenu pieaugums. Lai arī enerģijas cenas lielā mērā būs atkarīgas no nacionālās politikas, vidzemnieki arī paši var ietekmēt reģiona virzību pretī lielākai neatkarībai no importētās enerģijas, jo šobrīd salīdzinoši maz tiek izmantota koksnes, vēja, biogāzes un saules enerģija. Nākotnē atjaunojamo energoresursu ražošana un patēriņš palielināsies, tāpat kā ieguldījums vēl citu alternatīvu risinājumu meklēšanā.

Reģionā pieaugs Austrumvalstu kapitāla klātbūtne, lai gan nevar izslēgt, ka līdz 2030. gadam ES paplašinās un ES valstu investīcijas rod vēl izdevīgāku mājvietu ārpus pašreizējās ES robežām. Līdz ar vietējā tirgus samazināšanos, aizvien nozīmīgāka kļūs *ārējo tirgu* apgūšana. Tāpēc liela nozīme būs pārrobežu sadarbībai, kā arī dažādu sadarbības tīklu un klasteru izveidei, kas celtu uzņēmumu konkurētspēju jaunu tirgu apgūšanā un jaunu produktu/pakalpojumu attīstībā.

Uzņēmējdarbības vidi noteiks kvalificētu *darbinieku un zināšanu pieejamība*. Neieviešot uzņēmējdarbības un izglītības jomas saskarē tapušus risinājumus apmācībā, zināšanu apmaiņā (t.sk. zinātnē) reģionā turpināsies kvalificētu darbinieku un zināšanu iztrūkums, kas izraisīs nozaru stagnāciju un konkurētspējas kritumu. Tā kā Vidzemei kopumā raksturīga

agrāra ekonomiskā struktūra ar zemu pievienoto vērtību, nepieciešams veicināt augstākas pievienotas vērtības produktu (t.sk. nišas produktu) ražošanu reģiona tradicionālajās nozarēs, dažādot reģiona ekonomiku, attīstot uzņēmējdarbību, ar esošo specializāciju saistītās jomās un attīstīt arī jaunas uzņēmējdarbības jomas zināšanu ekonomikas nozarēs¹¹.

Augstāks izglītības līmenis ir svarīgs nosacījums konkrētu uzņēmumu veiksmei, jo tas veicina zināšanu pārnesi, *inovāciju ieviešanu* un mūžizglītības procesu mainīgajā darba tirgū. Reaģējot uz pieaugošo pārtikas pieprasījumu attīstības valstu tirgos, Vidzemē varētu pieaugt plaša mēroga intensīvās lauksaimniecības ietekme. Pakalpojumu sniegšanā un tirdzniecībā palielināsies sociālo tīklu loma, kas ievērojami mainīs esošos pārdošanas modeļus. Arvien izplatītāka kļūs attālinātā darba forma un e-risinājumi, kuri dod iespēju strādāt un vadīt no attāluma. Jāuzsver, ka tehnoloģiskās pārmaiņas prasa arī augstāk kvalificētu darbaspēka sagatavošanu zināšanu ekonomikas nozarēs. Savukārt, lauksaimniecībā un ražošanā jauno tehnoloģiju ieviešana noved pie nodarbinātības mazināšanās.

Teritorija

Šobrīd reģiona attīstība ir lielā mērā atkarīga no kvalitatīvas *transporta un sakaru infrastruktūras*. Iedzīvotājiem ir jābūt gataviem mērot lielākus attālumus līdz darbavietai, kas atrodas reģionālas nozīmes attīstības centros. Tāpēc pieaug to centrālie. Tomēr no Vidzemes attīstības centriem Valmiera šobrīd ir vienīgā, kuras ietekmes areāls sniedzas tālāk par 50km rādiusu un tās ietekme vēl vairāk nostiprinās¹². Tomēr vienlaikus jāapsver dažādu alternatīvo transporta veidu izmantošanas iespējas prognozējamā straujā degvielas cenu kāpuma vai energo krīzes gadījumā. Ātra interneta pieejamība pēc iespējas plašākā reģiona teritorijā ir nozīmīga zināšanu ekonomikas nozaru attīstībai reģionā.

Reģiona *vides resursu* saglabāšanās lielā mērā ir atkarīga no saimnieciskās aktivitātes. Neierobežota saimnieciskā darbība var izraisīt ekoloģiski stabili dzīves telpu – biotopu – zaudēšanu un bioloģiskās daudzveidības samazināšanu. Pētījumi par klimata pārmaiņu izpausmēm un to prognozēm nav viennozīmīgi, taču skaidrs, ka klimata izmaiņas lielā mērā palielinās upju plūdu risku. Biežāk notiks vētras un paaugstināsies meža ugunsgrēku risks.

Pieaugošo intensīvās lauksaimniecības ietekmi būs nepieciešams līdzsvarot ar Vidzemei raksturīgo maz skarto lauku *ainavu* un mazo lauku saimniecību saglabāšanu. Pašvaldību interese par uzņēmējdarbībā izmantojamajām teritorijām mudinās revitalizēt degradētās teritorijas un labāk apzināties arī ainavu kā potenciālo resursu. Mazinoties starptautisko robežu nozīmei, vietu konkurence arvien palielināsies. Mazāk pievilcīgās vietas riskēs izzust. Tāpēc mērķtiecīga *vietu zīmolvēdība* un identitātes stiprināšana, iedzīvotāju savstarpējo neformālo saišu veicināšana. Tūrisma piedāvājumu kvalitāte un daudzveidība reģionā uzlabosies.

¹¹ SAFEGE Baltija (2014). Vidzemes plānošanas reģiona viedās specializācijas iespējas.

¹² Attīstības centru ietekmes areālu noteikšana un analīze. Plānošanas reģionu, republikas pilsētu un novadu pašvaldību attīstības raksturojums (2013), www.vraa.gov.lv/uploads/documents/.../regionu_attist_final_2012.pdf

3.tabula Vidzemes attīstības virzītājspēki

Cilvēks	Ekonomika	Teritorija
Iedzīvotāju skaita un apdzīvotības blīvuma samazināšanās	Reģiona uzņēmējdarbības vides pievilcība lielā mērā atkarīga no nacionālā līmeņa risinājumiem	Pastiprinās centrīecies procesi
Pieaug pašvaldību konkurence par iedzīvotājiem	Palielinās atkarība no ārējiem tirgiem un starptautiskām norisēm	Kvalitatīvas transporta infrastruktūras nozīme
Grūtāk sabalansēt pakalpojumu pieejamību un apdzīvotību	Investīciju aizplūšana ārpus uz jaunajām ES dalībvalstīm, kas šobrīd ir ES kaimiņvalstis	Aizvien lielāka nozīme arī ātriem datu pārraides pieslēgumiem
Sabiedrības novecošanās.	Augošs pieprasījums pēc pārtikas ārējos tirgos	Alternatīvu transporta veidu, t.sk. velomobilītes nozīmes palielināšanās
Pieaug noslodze veselības un sociālās aprūpes sistēmām. Pieaug pieprasījums pēc ilgstošas sociālās aprūpes un aprūpes mājas pakalpojumiem.	Vēlme apgūt ārējos tirgus līdz ar iekšējā pieprasījuma samazināšanos	Pieaug vētru, plūdu un mežu ugunsgrēku riski
Iedzīvotāju nedrošība par nākotni un iespēju saņemt veselības pakalpojumus	Lielāka austrumu kapitāla klātbūtne	Infrastruktūras novecošana (īpaši ūdensapgāde, kanalizācija)
Darba tirgū pieprasījums pēc darbiniekiem ar daudzveidīgākām kompetencēm	Energoresursu cenu celšanās	Intensīvās lauksaimniecības negatīvā ietekme uz vidi un dabas daudzveidību
Kultūru un subkultūru dažādības palielināšanās. Orientācija uz sirmo elektorātu	Augoša interese par uzņēmējdarbības ilgtspēju stiprinošiem risinājumiem atkārtotai resursu izmantošanai un pārstrādei	Centieni degradēto teritoriju revitalizācijai
Materiālo vērtību nozīmība, sabiedrības individualizācija	Sadarbības risinājumi uzņēmējdarbībā - tīkli, klasteri	Ainava tiek vairāk apzināts un izmantots kā resurss
Ar garīgo līdzsvaru, iekšējo mieru saistīto vērtību aktualizēšanās noteiktām sabiedrības grupām	Uzņēmēju-izglītības iestāžu sadarbība - izšķirīga reģionālā darba tirgus un izglītības (t.sk.) mūžizglītības attīstībai	Mērķtiecīgas vietu zīmolvēdības nozīmes palielināšanās. Maz pievilcīgu vietu sarukšana.
	Uzņēmēju-zinātnisko institūciju sadarbība - izšķirīga augstākas pievienotās vērtības produktu radīšanai	Tūrisma piedāvājuma kvalitātes palielināšanās un dažādošanās
	Sociālo tīklu un e-komercijas nozīmes palielināšanās pārdošanā un pakalpojumu sniegšanā	
	Nodarbinātības samazināšanās tehnoloģiju modernizācijas ietekmē	

ATTĪSTĪBAS SCENĀRIJI (TENDENCES, IETEKMES UN IESPĒJAS)

Vidzemes ilgtermiņa attīstības scenāriji, kurus Vidzemes Augstskolas pētnieku grupa izstrādāja 2011.gadā¹³ piedāvā četrus konkurences un kohēzijas attīstības vērtībās balstītus scenārijus, kuri parāda iesaistīto pušu – pašvaldību, uzņēmēju, valsts un nevalstisko organizāciju rīcības un sadarbības variantus.

Status-quo, jeb pašreizējās situācijas turpinājuma scenārijs neparedz aktīvu iesaistīto pušu līdzdalību reģiona kopīgajā attīstībā, tāpēc notikumu gaitu lielā mērā nosaka esošās tendences un virzītājspēki. Vidzemes attīstības ceļš turpinās ārējo apstākļu noteiktajā gultnē, bet ceļa gājēji neaktivizēsies kopīgai rīcībai.

Konkurences scenārijā vērojama aktīvāka rīcība, lai kompensētu nelabvēlīgās attīstības tendences. Taču ekonomiskā attīstība šajā scenārijā skars ekonomiski aktīvākās Vidzemes funkcionālās teritorijas - kreiso spārnu, jeb "Vidzemes trijstūri" (Valmiera, Cēsis, Smiltene), kā arī labo spārnu (Madona, Gulbene, Alūksne). Šajās teritorijās šobrīd koncentrētas darba vietas, pakalpojumi, infrastruktūra un zināšanas. Publiskajā un privātajā sektorā saasināsies konkurence. Atsevišķu spēlētāju tieksme saglabāt resursus un panākt tūlītējus ieguvumus, palielinās reģiona sociālās un teritoriālās atšķirības. Ieguvēji šajā scenārijā būs nozīmīgākie reģiona attīstības centri. Konkurences scenārijā Vidzemes ceļš ved augšup tikai spēcīgākajiem.

Kohēzijas scenārijā Vidzemes mazāk attīstītās vietas turpina saņemt atbalstu infrastruktūras un pakalpojumu uzturēšanai, neskatoties uz sarūkošo iedzīvotāju skaitu. Efektivitātes apsvērumi tiek atlikti sociālās harmonijas un vides ilgtspējas vārdā. Kohēzijas scenārijā Vidzemes ceļš ved augšup lēnāk, pavelkot kalnā arī vājākos.

Vēlamais, jeb optimālais scenārijs līdzsvaro konkurences un kohēzijas pieejas, iezīmējot vēlamo Vidzemes attīstības ceļu. Uz ekonomisko izrāvienu vērstas prognozes nomaina elastības un izturīguma filozofija, kurā uzvērta ekonomisko, zināšanu un pārvaldes sadarbības tīklu veidošana, kas visiem kopā ļaus vieglāk pielāgoties izaicinājumiem. Optimālajā scenārijā Vidzemes ceļš ved augšup, bet pa to iet visi kopā. Līdzīgi kā kohēzijas scenārijā, arī vēlamajā, jeb optimālajā scenārijā liela uzmanība pievērsta pakalpojumu (veselības, izglītības, bērnu aprūpes, vecu cilvēku aprūpes) pieejamības nodrošināšanai attālās un reti apdzīvotās vietās. Tomēr atšķirībā no kohēzijas scenārija, pakalpojumu piegādes veidi būs daudz elastīgāki un balstīsies informācijas tehnoloģiju izmantošanā. Izplatīta kļūs mobilā veselības aprūpe, senioru aprūpe un tālmācība. Optimālais scenārijs paredz starpsektoru integrētu politikas risinājumu ieviešanu, vājāk attīstītāko teritoriju specializāciju, materiālo un nemateriālo attīstības instrumentu kombinēšanu, labu koordināciju starp dažādiem pārvaldes līmeņiem un sektoriem (sk. 2.tabulu).

¹³ Valtenbergs, V., Klepers, A., Ebele, I., Ročāns, K., Šulce, G. (2011) Vidzemes ilgtermiņa attīstības scenāriju analītiskais ziņojums. Pieejams: http://www.vidzeme.lv/lv/vpr_ilgtermina_attistibas_scenariji/

	Status-quo, konkurences un kohēzijas scenāriji	Optimālais scenārijs
Teritoriālā kapitāla attīstība	Nelīdzsvarota.	Līdzsvarota.
Attīstības politika	Balstīta uz sektoru pieeju.	Starpsektoru integrēta attīstības politika.
Kur tiek ieviesta politika?	Administratīvajās teritorijās.	Funkcionālajās teritorijās, kas pārsniedz pašvaldību administratīvās robežas.
Ko darīt ar vājāk attīstītajām teritorijām?	Vājāk attīstītās teritorijas tiek saskatīti kā kavēkļi reģiona un valsts attīstībai. Konkurences scenārijā tās nav jāatbalsta, lai nekavētu kopējo attīstību. Kohēzijas scenārijā tās ārēji jāatbalsta pārdalot kopīgos resursus, tomēr apšaubāma var būt šādu investīciju efektivitāte.	Jāmeklē un jāattīsta vājāk attīstīto teritoriju iepriekš neatklātais potenciāls caur nišu un specializācijas stratēģijām.
Attīstības instrumenti	Galvenokārt tikai materiālie instrumenti (subsīdijas un ES fondi).	Materiālo-nemateriālo, publisko un privāto resursu kombinācijas, piemēram, vietu pievilcība, uzņēmējdarbības vide, sociālais kapitāls un sadarbības tīkli.
Pārvaldība	Viduvēja un vāja koordinācija starp dažādiem pārvaldes līmeņiem un sektoriem.	Laba koordinācija starp dažādiem pārvaldes līmeņiem un sektoriem.

Kā īstenot optimālo scenāriju?

Reģionam nākotnē jārēķinās ar iedzīvotāju skaita tālāku samazināšanos (it īpaši attāļajās teritorijās), globālās ekonomikas attīstības nenoteiktību, tehnoloģiju progresu. Šo nenoteiktību pārvarēšanai vienas brīnumreceptes nav. Svarīgākie darbības virzieni ir šādi:

- Sadarbība starp izglītības iestādēm un darba tirgu,
- Sadarbībā ar valsts institūcijām jāpanāk labāka koordinācija starp nozaru politikām un projektiem,
- Jāmeklē alternatīvas publiskajam finansējumam,
- Jāstimulē ārvalstu tirgu apgūšana,
- Jāstimulē jaunas un ilgtspējīgas ražošanas pieejas,
- Jāīsteno gudri sabiedriskie iepirkumi,
- Mērķtiecīgi jāstrādā uz vietu pievilcības palielināšanu iedzīvotājiem, tūristiem un uzņēmējiem.

Vidzemes plānošanas reģionam šobrīd nav iespēju tieši ietekmēt daudzus no scenārijos minētajiem faktoriem. Tomēr reģions var piedāvāt *atbalsta kompetenci* pašvaldībām kopēju risinājumu meklēšanā un ieviešanā tajās jomās, kurās tās vienas pašas nespētu panākt vajadzīgo ietekmi. Līdz ar to Vidzemes plānošanas reģions sniedz atbalsta kompetenci efektīviem un inovatīviem uz reģiona teritoriju specifiku vēršiem publiskās pārvaldes risinājumiem, mobilizējot dažādas iesaistītās puses un institūcijas kopīgai darbībai,

sekmējot to efektīvāku koordināciju, veidojot integrētus risinājumus, kā arī stimulējot reģiona attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātisku uzkrāšanu un pārnesi.

Līdz ar to, reģionāla līmeņa *pārvaldības* stratēģiskie uzdevumi optimālā scenārija sasniegšanā ir šādi:

- Iesaistīto pušu un resursu mobilizāciju kopīgai rīcībai,
- Vienota interešu pārstāvniecības stiprināšana,
- Sadarbības risinājumi un modeļi reģionāli koordinētu rīcību ieviešanai,
- Atbalsts dažādu tīklojumu veidošanai,
- Attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātiska uzkrāšana un izplatīšana.

Jāpiebilst, ka scenārija īstenošana nav iedomājama bez pašvaldību un reģionālās attīstības ietvara pārskatīšanas nacionālajā līmenī, kas paredzētu piemērotākus politikas instrumentu reģionālajiem attīstības centriem un republikas nozīmes pilsētām. Attīstības centrus vairs nevar definēt balstoties vienīgi uz administratīvām robežām, un pilsētu politika vairs nevar aptvert tikai pilsētas līmeņa administratīvās robežas.

5.tabula Optimālā scenārija īstenošana reģionālā līmeņa pārvaldē

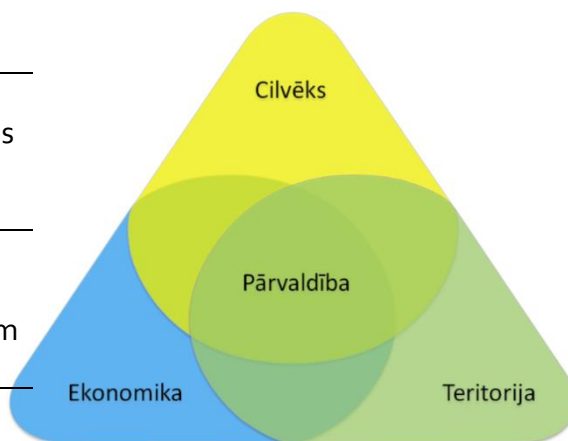
Vidzemes plānošanas reģiona atbalstošā kompetence <i>optimālajā</i> scenārijā	<i>Optimālā</i> scenārija rīcības virzieni
Iesaistīto pušu un resursu mobilizāciju kopīgai rīcībai	Sadarbība starp izglītības iestādēm un uzņēmējiem
Vienota interešu pārstāvniecības stiprināšana	Sadarbībā ar valsts institūcijām jāpanāk labāka koordinācija starp nozaru politikām un projektiem
Sadarbības risinājumi un modeļi reģionāli koordinētu rīcību ieviešanai	Alternatīvas publiskajam finansējumam
Atbalsts dažādu tīklojumu veidošanai	Ārvalstu tirgu apgūšana
Attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātiska uzkrāšana un izplatīšana	Jāstimulē jaunas un ilgtspējīgas ražošanas pieejas Jāīsteno gudri sabiedriskie iepirkumi Vietu pievilcības palielināšana iedzīvotājiem, tūristiem un uzņēmējiem

VĪZIJA 2030

Vidzeme ir talantīgus un darbīgus cilvēkus piesaistošs, labi savienots, iekšēji integrēts un drošs reģions, kas spēj elastīgi piemēroties izaicinājumiem, ir konkurētspējīgs un tiecas uz izcilību noteiktās jomās.

Vidzemes vīzija balstās uz trīs, savstarpēji saistītu, stratēģisko virzienu kopuma:

CILVĒKS	vesels, darbīgs, talantīgs un drošs, sadarbībai atvērts cilvēks
EKONOMIKA	konkurētspējīga, izcila noteiktās nišās un spēj piemēroties apkārtējiem izaicinājumiem
TERITORIJA	labi savienota un iekšēji integrēta mājvieta lielām un laimīgām ģimenēm
PĀRVALDĪBA	uz sadarbību vērsta

Lai reģionā dzīvotu talantīgi, darbīgi un droši IEDZĪVOTĀJI, būtiska nozīme ir kvalitatīvas un daudzpusīgas izglītības pieejamībai, savlaicīgai un pieejamai veselības aprūpei un sociālās drošības sistēmai.

Vīzija:
Izglītība

2030.gadā visā reģionā iedzīvotājiem jebkurā vecumā ir pieejama *kvalitatīva un daudzpusīga izglītība*. Izglītības saturs atbilst nacionālajām un globālajām attīstības tendencēm un ir pieskaņots reģiona specializācijai. Neskatoties uz to, ka samazinās iedzīvotāju skaits darba spējas vecumā, izglītības sistēma un darba tirgus reaģē elastīgi. Izglītība ir pieejama visas dzīves garumā, lai iedzīvotāji varētu iegūt jaunas prasmes. Samazinājusies to bērnu skaits, kuri priekšlaicīgi pamet mācību iestādes. Mazinājušies šķēršļi izglītības pieejamībai. Vidzemes reģionā ir palielinājies iedzīvotāju skaits ar augstāko izglītību, izlīdzinot atšķirības ar citiem reģioniem. Izglītības process balstās uz inovatīvām mācību metodēm, veicinot darbam nepieciešamo prasmju apguvi, radošumu un uzņēmējspējas. Iedzīvotāji ir motivētāki kļūt ne tikai par darba ņēmējiem, bet arī darba devējiem.

Vīzija:
sociālā
drošība
un
veselība

2030.gadā visā reģionā ikvienam iedzīvotājam ir savlaicīgi pieejami kvalitatīvi, uz agrīno diagnostiku vērsti *veselības un sociālie pakalpojumi*. Iedzīvotāji ir vairāk vērsti uz veselības problēmu savlaicīgu risināšanu. Darbojas efektīga, regulāra un ikvienam pieejama veselības profilakses sistēma. Sabiedrībā tiek piekopts veselīgs dzīves veids, kas samazina slodzi uz veselības aprūpes sistēmu. Veselības un sociālie pakalpojumi ir vairāk pieskaņoti konkrētu vecuma grupu vajadzībām un iedzīvotāji kopumā jūtas drošāki par veselības

pakalpojumu pieejamību. Sociālās iekļaušanās un aprūpes jautājumi reģionā tiek risināti koordinēti. Uzlabojusies arī sociālo pakalpojumu organizācija reģiona līmenī.

Lai reģiona **EKONOMIKA** kļūtu konkurētspējīgāka, izcila noteiktās nišās un spētu labāk piemēroties apkārtējiem izaicinājumiem, svarīgi ir uzlabot uzņēmējdarbības un inovāciju vidi reģionā, kā arī mazināt reģionālās ekonomikas ievainojamību. Tāpēc jāvirzās pretim ilgtspējīgas ekonomikas modelim, kas balstīts uz cilvēka, planētas resursu un peļņas principu līdzsvaru.

Vīzija: uzņēmējdarbības un inovāciju vide

2030.gadā Vidzemes reģionā ir pieaugusi iedzīvotāju nodarbinātība un apmierinātība ar *uzņēmējdarbības, investīciju un inovāciju vidi*. Uzņēmējiem ir pieejami dažādi atbalsta instrumenti, kas ļauj ātrāk un efektīvāk attīstīt un uzlabot dažādus produktus un pakalpojumus un virzīt tos tirgū. Tā rezultātā ir pieaudzis reģionā radītu vietējā un ārējos tirgos konkurētspējīgu produktu un pakalpojumu īpatsvars. Ir uzlabojusies sadarbība starp uzņēmējiem, izglītības un zinātnes institūcijām un publisko sektoru, par ko liecina sekmīga starpnozaru un tematisku tīklojumu darbība un inovatīvu produktu un pakalpojumu īpatsvara pieaugums reģiona specializācijas jomās. Pieaugusi reģiona uzņēmēju aktivitāte tirgus ārpus Vidzemes, jo īpaši starptautiskajos tirgos. Vietējie uzņēmumi ir ciešāk integrēti globālajās vērtību ķēdēs, īpaši tajos reģionos, ar kuriem Vidzemes reģions ir izveidojis labas partnerattiecības.

Vīzija: ilgtspējīga ekonomika

2030.gadā ir pieaugusi reģiona *ekonomikas ilgtspēja*. Palielinājies tādu uzņēmumu skaits, kuri attīsta jaunus pakalpojumus, tehnoloģijas un produktus, efektīvi un ilgtspējīgi izmantojot vietējos resursus. Vairāk uzņēmumu īsteno ilgtspējīgu, videi draudzīgu un sociāli atbildīgu uzņēmējdarbību. Pašvaldības uzlabo kompetenci ilgtspējīgā resursu izmantošanā un apsaimniekošanā. Ir palielinājusies reģiona spēja reaģēt uz klimata pārmaiņām. Reģionā ir ieviesti ilgtspējīgas energopļānošanas principi uzņēmumos un pašvaldībās, kas vērsti uz energoefektivitāti. Ir pieejamas dažādas atjaunojamo energoresursu izmantošanas iespējas. Arvien vairāk reģiona iedzīvotāji, uzņēmēji un pašvaldības ikdienā pareizi izmanto piemērotus energoefektivitātes risinājumus. Ir uzlabojusies reģiona dabas kapitāla pārvaldība.

Vidzemes plānošanas reģions TERITORIJAS ziņā ir vislielākais no Latvijas reģioniem. Tomēr tajā ir zemākais iedzīvotāju blīvums un attālumi starp mazākajām apdzīvotajām vietām un daudzajām viensētām ir salīdzinoši lieli. Vairāk kā pusi reģiona teritorijas klāj meži. Saglabājusies augsta vides kvalitāte, ekosistēmu līdzsvars un zemāks vides piesārņojums. Aizsargājamās dabas teritorijas un objekti ir neatņemama Vidzemes reģiona vērtība. Tomēr lauku reģionam raksturīgā vide un ainava ir arī saimnieciski pievilcīga, tādēļ būtiska nozīme ir pieejamībai, kvalitatīvai transporta un sakaru infrastruktūrai, kā arī sabiedriskā transporta sistēmai. Mūsdienās pieeja pakalpojumiem, resursiem, tirgiem un zināšanām atkarīga no ceļu un datu pārvades savienojumu kvalitātes. Lai palielinātu teritorijas pievilcību, jāveic mērķtiecīgi risinājumi ilgtspējīgas un pievilcīgas dzīves vides nodrošināšanai.

Vīzija:
Pieejams
reģions

2030. gadā *pieejamība* pakalpojumiem un apdzīvojamu centriem ir uzlabojusies, pateicoties inteligentajām transporta sistēmām un citiem inovatīviem pakalpojumu risinājumiem. Investīcijas ceļu infrastruktūrā ir kļuvušas izsvērtākas un kvalitatīvākas. Katrs apdzīvojuma centrs ir nodrošināts ar vismaz vienu kvalitatīvu autoceļu savienojumu ar augstākas nozīmes centru. Visā teritorijā ir iespējams izmantot kvalitatīvus un ātrus sakarus, kas iedzīvotājiem ļauj strādāt no mājām, sabiedriskajā transportā, sniegt un saņemt attālinātus pakalpojumus. Vidzemes lielāko pilsētu un centru apkārtnē ir pieaugusi ikdienas velomobilitāte.

Vīzija:
Vietu
pievilcīb

2030. gadā Vidzemes reģions Latvijā un ārpus tās asociējas kā *pievilcīga dzīves vide* ar kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību, kvalitatīvu uzņēmējdarbības vidi un brīvā laika pavadīšanas iespējām. Reģionā pārdomāti tiek izmantots kultūras un dabas kapitāla potenciāls. Lai arī reģiona kopējais iedzīvotāju skaits ir samazinājies, tomēr proporcionāli ir pieaudzis tādu pastāvīgo iedzīvotāju skaits, kuri ir izvēlējušies dzīvot reģionā, pateicoties šeit pieejamajai pievilcīgajai lauku un reģiona pilsētu videi ar labām mobilitātes iespējām un kvalitatīviem pakalpojumiem. Reģionā ir pieejami kompleksi pakalpojumi dažādām iedzīvotāju grupām, kas tiek sniegti, izmantojot jaunākās tehnoloģiskās iespējas. Reģiona iedzīvotāji ir sociāli atbildīgi un aktīvi, izrāda interesi un iesaistās kopienu dzīvē.

2030. gadā reģionā ir ieviesti efektīvi un inovatīvi uz reģiona teritoriju specifiku vērsti publiskās PĀRVALDĪBAS risinājumi. Palielinājusies pārvaldes institūciju veiktspēja ieviešot uz pierādījumiem balstītus un uz rezultātiem orientētus risinājumus. Par ierastu praksi kļuvusi dažādu iesaistīto pušu un institūciju kopā aicināšana kopīgai darbībai un to sadarbība, veidojot saskanīgus risinājumus un vienojoties par kopīgu pozīciju dažādos jautājumos. Reģiona pilsētas aktīvi sadarbojas gan ar Rīgu un Tartu, gan viena ar otru, gan ar apkārtējām lauku teritorijām, pakalpojumu un darba spēka mobilitātes nodrošināšanā. Reģionā un pašvaldībās zīmolvedība tiek plānota ilgtermiņā un zīmoli ir saskaņoti ar ekonomiskās attīstības stratēģiju un orientēta uz konkrētām mērķa grupām. Reģionālajā līmenī tiek stimulēta attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātiska uzkrāšana un pārnese.

**HORIZONTĀLIE
PRINCIPI**

Turpmākajos 15 gados Vidzeme īpaši ir attīstījusi pētniecību un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām jomās, kur reģionam ir visaugstākais VIEDĀS SPECIALIZĀCIJAS¹⁴ potenciāls.

2030. gadā šajās jomās reģionā vērojama uzņēmējdarbības attīstība, norit sadarbība starp pētniekiem, uzņēmējiem un izglītības iestādēm. Tai skaitā notiek dažādu specializācijas jomu kopīga attīstība, piemēram, attīstot produktus un pakalpojumus ciešā sasaistē ar IKT, kultūras un radošajām industrijām u.c. Šāda sasaiste ļauj, piemēram, tradicionālās amatu prasmes pārvērst produktā ar augstu kvalitāti un pievienoto vērtību, savukārt izmantojot elektroniskās vides sniegtās priekšrocības, vietējiem amatniekiem un uzņēmumiem ir iespējas izveidot veiksmīgu radošo industriju uzņēmumus, kā arī iekarot starptautiskos tirgus. Attīstības programmas īstenošanas gaitā Vidzeme īpaši koncentrēsies uz viedās specializācijas jomu attīstības veicināšanu, nodrošinot rīcību atbilstību visu prioritāšu ietvaros.

Nacionālās specializācijas jomas	Vidzemes viedās specializācijas jomas
Zināšanu ietilpīga bio-ekonomika	Augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumi
	Veselīgas pārtikas un dzērienu ražošana
	Biomasas izmantošana ķīmiskajai pārstrādei un enerģijai
Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas	Rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumi
Viedie materiāli, Tehnoloģijas un inženierija	Viedie materiāli
IKT	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
Viedā enerģija	Rekreācija un ilgtspējīgs tūrisms
	Kultūras un radošās industrijas
	Attālinātais darbs un pakalpojumi

levērojot reģiona retināto apdzīvojumu, turpmākajos 15 gados nepieciešamība uzlabot SASNIEDZAMĪBU būtiski ietekmēs daudzus Vidzemes lēmumus un rīcības. Tā kā Vidzeme no visiem Latvijas reģioniem visās saskaras ar grūtībām nodrošināt vienlīdz kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību visā teritorijā, tad Vidzeme sasniedzamību ir izvirzījusi par savu specializāciju un mērķtiecīgi darbosies sasniedzamības risinājumu apzināšanā, izveidē un attīstīšanā. Attīstības programmas īstenošanas gaitā Vidzeme īpaši koncentrēsies uz sasniedzamības uzlabošanu, nodrošinot koordinētas rīcības visu prioritāšu ietvaros un izmantojot visdažādākos tehniskos risinājumus.

¹⁴ Viedā specializācija ir stratēģiska pieeja ekonomikas attīstībai attīstot pētniecību un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām, ar nolūku veicināt inovāciju un produktivitātes pieaugumu jomās, kur reģionam ir konkurētspējīgas priekšrocības un inovāciju potenciāls.

STRATĒĢISKIE MĒRĶI, ILGTERMIŅA PRIORITĀTES

Vidzemes stratēģiskā matrica

VĪZIJA: Vidzeme ir talantīgus un darbīgus cilvēkus piesaistošs, labi savienots, iekšēji integrēts un drošs reģions, kas spēj elastīgi piemēroties izaicinājumiem, ir konkurētspējīgs un tiecas uz izcilību noteiktās jomās

VIDZEMES STRATĒĢISKAIS MĒRĶIS: Sekmēt līdzsvarotu reģiona sociālo, ekonomisko un teritoriālo attīstību, īstenojot uz elastīgumu vērstu integrētu starpsektoru attīstības politiku kas nodrošina reģiona ekonomisko un teritoriālo priekšrocību izmantošanu iedzīvotāju labklājības un drošumspējas palielināšanai.

Mērķi 2030

Ilgtermiņa prioritātes 2030

Stratēģiskais virziens: CILVĒKS

Uzlabet reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti

IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība
IAS2: Sociālā drošība un veselība

Stratēģiskais virziens: EKONOMIKA

Palielināt reģiona ekonomisko vērtību, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomisko ilgtspēju

IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide
IAS4: Ilgtspējīga ekonomika

Stratēģiskais virziens: TERITORIJA

Uzlabet sasniedzamību, pieejamību un pievilcību.

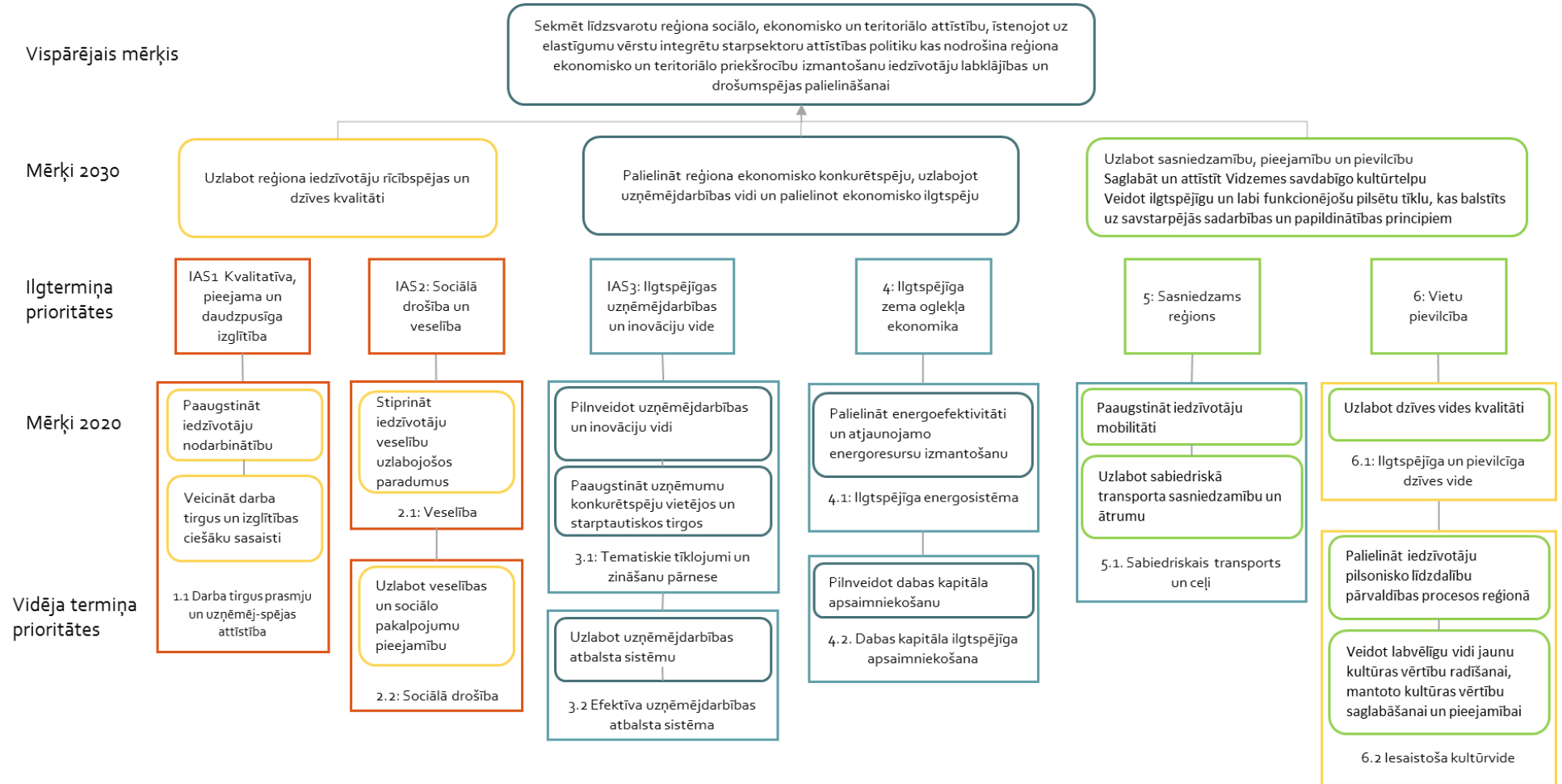
IAS5: Pieejams reģions

Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu.

Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem.

IAS6: Vietu pievilcība

Vidzemes mērķi un prioritātes

STRATĒGISKAIS VIRZIENS: CILVĒKS

Mērķis 2030: Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE

1: KVALITĀTĪVA, PIEEJAMA UN DAUDZPUSĪGA IZGLĪTĪBA

Tendences un izaicinājumi:

Samazinoties iedzīvotāju skaitam darba spējas vecumā, esošo dzīves kvalitāti iespējams uzturēt paaugstinot darba ražīgumu. Tāpēc nozīmīga ir izglītības sistēmas spēja ir sniegt *ne tikai zināšanas, bet arī prasmes*, lai skolu absolventi varētu veiksmīgi turpināt savu izglītību, atrast darbu vai uzsāktu savu uzņēmējdarbību. Ņemot vērā sabiedrības novecošanos, izglītības pārkvalificēšanās iespējas jānodrošina mūža garumā. Kvalitatīvas un *ar darba tirgus vajadzībām sasaistītas izglītības* pieejamība lielā mērā noteiks uzņēmējdarbības vidi reģionā. Neieviešot uzņēmējdarbības un izglītības jomas saskarē tapušus risinājumus apmācībā, zināšanu apmaiņā (t.sk. zinātnē) reģions arī turpmāk saskarsies ar *kvalificētu darbinieku un zināšanu trūkumu*, kas novedīs pie nozaru stagnācijas, konkurētspējas krituma un nodarbinātības samazināšanās. Reizē jāapzinās, ka kvalitatīvu izglītības pakalpojumu sniegšana *samazinoties iedzīvotāju skaitam*, izmaksā vairāk. Tāpēc izglītības resursi labāk jākoordinē, sabalansējot optimālu izglītības pieeju un kvalitāti.

Svarīgākie rīcību virzieni

- Optimāls pirmsskolas un vispārējās izglītības iestāžu tīkls;
- Izglītības, prasmju un mūžizglītības pieejamība un piedāvājuma nodrošināšana atbilstoši darba tirgus prasībām un viedās specializācijas jomām reģionā;
- Valsts, pašvaldību, komersantu sadarbības stiprināšana nodarbinātības un darba spēka mobilitātes jautājumos.

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 2: SOCIĀLĀ DROŠĪBA UN VESELĪBA

Tendences un izaicinājumi:

Veselības jomā vērojami izaicinājumi Vidzemē saistīti ar *veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību* iedzīvotājiem, tostarp kvalitatīvu speciālistu un ārstu trūkumu reģionā. Reģionā palielinās gados vecu iedzīvotāju īpatsvars, kas palielinās slodzi uz veselības aprūpes sistēmu. Bez tam, Vidzemē pieaug arī smagu un hronisku saslimšanas gadījumu skaits, kas palielina nepieciešamību pēc savlaicīgas un pieejamas *diagnostikas un profilakses*. Vidzemē pieaug arī dzīvesveida radīto slimību īpatsvars, kas liecina par *neveselīga dzīvesveida paradumu* attīstību. Veselības jomā uzmanība jāvelta savlaicīgai veselības problēmu diagnosticēšanai un profilaksei, lai izvairītos no augstajām izmaksām, kas rodas ārstējot jau smagi saslimušos. Uzmanība jāpievērš arī veselīga dzīvesveida veicināšanai, lai uzlabotu iedzīvotāju vispārējo veselības stāvokli.

Šobrīd Vidzemes reģionā dzīvojošo ienākumu līmenis ir viens no zemākajiem, salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem. Valstī pastāvošā augstā *ienākumu nevienlīdzība* tiek atražota darba tirgū un sociālajā drošības sistēmā, apdraudot reģionu iedzīvotāju cilvēkdrošību. Aizvien grūtāk nodrošināt līdzsvaru starp iedzīvotāju ieguldījumiem un *individuālajām vajadzībām sociālajā aprūpē* un veselībā. Sociālās drošības jomā jāuzlabo *sociālo pakalpojumu organizācija* reģionā, cenšoties nodrošināt alternatīvus sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus iespējami tuvāk dzīvesvietai. Būtiski veicināt sociālo iekļaušanos, mazināt nabadzības riskus un sekmēt sociāli un ekonomiski stabilas sabiedrības veidošanos.

Svarīgākie rīcību virzieni

- Veselības un slimību profilakses pakalpojumu pieejamība reģiona iedzīvotājiem;
- Veselīgs dzīvesveids, ietverot fizisko aktivitāšu attīstību un veselīga dzīvesveida popularizēšanu;
- Uz iedzīvotāju vajadzībām balstīta, pieejama - kvalitatīva sociālā aprūpe un pakalpojumi;
- Iedzīvotāju drošumspēja un vienlīdzīgas iespējas, sociālā pašpietiekamība;
- Sabiedrības sociālā integrācija, palielinot iedzīvotāju dzīves kvalitāti.

STRATĒGISKAIS VIRZIENS: EKONOMIKA

Mērķis 2030: Palielināt reģiona ekonomisko konkurētspēju, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot tās ilgtspēju.

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 3:

Ilgtspējīga uzņēmējdarbības un inovāciju vide

Tendences un izaicinājumi:

Vidzemei kopumā raksturīga agrāra ekonomiskā struktūra ar *zemu pievienoto vērtību* un nelielu inovatīvo uzņēmumu īpatsvaru. Lai pielāgotos ekonomiskajām pārmaiņām un reizē saglabātu reģiona *tradicionālo nozaru konkurētspējīgās priekšrocības*, Vidzemē jāveicina augstākas pievienotās vērtības produktu (t.sk. nišas produktu) ražošanu un virzību tirgū tradicionālajās nozarēs. Reģiona ekonomika ir jādažādo, attīstot uzņēmējdarbību ar esošajām *specializācijām*. Jāstimulē jaunu uzņēmējdarbības jomu attīstība zināšanu ekonomikas nozarēs. Augstākas pievienotās vērtības produktu radīšanai izšķirīga ir uzņēmēju un zinātnisko institūciju *sadarbība un zināšanu pārnese*. Vietējā tirgus sašaurināšanās mudina apgūt *ārējos tirgus*, primāri koncentrējoties uz Vidzemes stratēģiskajiem partnerreģioniem. Tāpēc liela nozīme būs reģiona uzņēmumu iesaistei sadarbības tīklos un klasteros, paaugstinot uzņēmumu konkurētspēju jaunu tirgu apgūšanā un jaunu produktu/pakalpojumu attīstībā.

Latvijas reģionu ekonomiku arī turpmāk ietekmēs ārēji faktori. Tāpēc stabilitātes stiprināšanai izšķirošs būs valsts realizētais makroekonomiskais kurss un reģionu attīstībai pieejamie *uzņēmējdarbības atbalsta instrumenti*. Vidzemē ir salīdzinoši *augsta uzņēmējdarbības aktivitāte*, ko negatīvi ietekmē straujā iedzīvotāju aizplūšana un kvalificēta darbaspēka trūkums. Vidzemē dominē ļoti mazi uzņēmumi, kuru lielāka daļa darbojas tradicionālās lauksaimniecības jomās, kuriem nepieciešams *atbalsts tirgu apguvei*. Šobrīd ārvalstu investīciju apjoms Vidzemē salīdzinājumā ar citiem reģioniem ir neliels un tas ir lielā mērā atkarīgs arī no fiziskās un sociālās *infrastruktūras un integrētu piedāvājumu* trūkuma. Lai sekmētu speciālistu, investoru piesaisti un eksportu, ļoti būtiski ir attīstīt reģionā *vienotu stratēģiju* vietas, produktu un pakalpojumu *zīmolvedībai*. Pakalpojumu sniegšanā un tirdzniecībā palielināsies sociālo tīklu loma, kas ievērojami mainīs esošos pārdošanas modeļus. Ražošanā un lauksaimniecībā atsevišķas profesijas nomainīs tehnoloģijas. Arvien izplatītāka kļūs *attālinātā darba* forma un e-risinājumi, kas dod iespēju strādāt un vadīt no attāluma.

Svarīgākie rīcību virzieni

- Uzņēmējdarbības vides jautājumu koordinācija un zināšanu pārnese;
- Uzņēmēju tematiskie un starpnozaru tīklojumi;
- Reģiona stratēģiskās partnerības;
- Atbalsts tehnoloģiju, pakalpojumu un produktu virzībai tirgū;

- Atbalsta infrastruktūra uzņēmējdarbībā;
- Attālinātā darba risinājumu attīstība;
- Sociālā uzņēmējdarbība un sociālās inovācijas.
- Tradicionālās lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstība

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 4: ILGTSPĒJĪGA ZEMA OGLEKĻA EKONOMIKA

Tendences un izaicinājumi:

Līdz ar fosilo energoresursu cenu kāpumu paredzams *enerģijas cenu pieaugums*. Lai arī enerģijas cenas lielā mērā būs atkarīgas no nacionālās politikas, vidzemnieki arī paši var ietekmēt reģiona virzību pretī lielākai *neatkarībai no importētās enerģijas*, vairāk un efektīvāk izmantojot koksnes, vēja, biogāzes un saules enerģiju. Nākotnē *atjaunojamo energoresursu ražošana un patēriņš* palielināsies, tāpat kā ieguldījums vēl citu alternatīvu risinājumu meklēšanā. Reģiona iedzīvotāji, uzņēmēji un pašvaldības ikdienā vairāk pareizi izmantos piemērotus *energoefektivitātes* risinājumus.

Reģiona *dabas resursu* saglabāšanās lielā mērā ir atkarīga no saimnieciskās aktivitātes un iedzīvotāju ikdienas paradumiem. Neierobežota saimnieciskā darbība var izraisīt ekoloģiski stabilu dzīves telpu – biotopu – izzušanu un bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Tādēļ nepieciešams stiprināt vides pārvaldības spējas un iekļaut *dabas kapitāla pārvaldību* teritoriju saimnieciskās attīstības jautājumos. Paaugstinoties dzīves līmenim un palielinoties patēriņam, atkritumu apjoms palielināsies. Lai mazinātu apglabāto atkritumu daudzumu nepieciešams palielināt *atkritumu pārstrādes* apjomu. Pētījumi par *klimata pārmaiņu* izpausmēm un to prognozēm nav viennozīmīgi, taču skaidrs, ka klimata izmaiņas lielā mērā palielinās upju plūdu risku. Biežāk notiks vētras un paaugstināsies meža ugunsgrēku risks. Līdz ar to nepieciešams paaugstināt reģiona adaptācijas spējas klimata pārmaiņām.

Svarīgākie rīcību virzieni

- Efektīva energoplānošana;
- Vietējo resursu efektīva un atkārtota izmantošana;
- Degradēto teritoriju pārvaldība;
- Reģiona adaptācijas klimata pārmaiņām;
- Dabas kapitāla pārvaldība reģionā;
- Atjaunojamo energoresursu efektīva izmantošana;

STRATĒGISKAIS VIRZIENS: TERITORIJA

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 5: PIEEJAMS REĢIONS

Tendences un izaicinājumi:

Šobrīd reģiona attīstība ir lielā mērā atkarīga no kvalitatīvas *transporta un sakaru infrastruktūras*. Vidzemes autoceļu tīkls ir pietiekami blīvs, taču autoceļu kvalitāte ir ievērojami zemāka par ES pieņemto. Pēdējo desmit gadu laikā ir slēgtas vairākas dzelzceļa līnijas, citās dzelzceļa līnijās ir pārtraukti vai samazināti pasažieru pārvadājumi. Sabiedriskā transporta īpatsvars pēdējo gadu laikā samazinājies, nelabvēlīgi ietekmējot attālāku teritoriju sasniedzamību. Iedzīvotāju mobilitātes veicināšanai jāuzlabo *reģionālo un vietējo autoceļu kvalitāte*. Lai samazinātu ceļa pavadīto laiku jāuzlabo *sabiedriskā transporta pakalpojumu kvalitāte* un jāpilnveido dažādu transporta veidu maršrutu sasaiste. Vienlaikus jāapsver dažādu *alternatīvo transporta veidu* izmantošanas iespējas prognozējamā straujā degvielas cenu kāpuma vai energo krīzes gadījumā. Tādēļ ap apdzīvotajiem centriem pieaugs velomobilitātes nozīme. Ātra interneta pieejamība var kompensēt fizisko attālumu līdz pakalpojumu sniegšanas centram, nodrošinot iespēju iedzīvotājiem saņemt pakalpojumus un strādāt attālināti.

Svarīgākie rīcību virzieni

- Labāka reģiona iekšējā sasaiste un sasaiste ar Eiropas komunikācijas tīklu elementiem;
- Reģiona iedzīvotāju mobilitāte;
- Transporta infrastruktūra plānošana;
- Sabiedriskā transporta sistēmas tīkla attīstība.

ILGTERMIŅA PRIORITĀTE 6: VIETU PIEVILCĪBA

Tendences un izaicinājumi:

Vidzemes iedzīvotāju skaits arī ilgākā laikā turpinās samazināties. Tāpēc samazināsies arī iedzīvotāju blīvums, īpaši lauku teritorijās. Tagadējie lauku iedzīvotāji koncentrēsies pakalpojumu centros, vienlaikus daļa turīgāko pilsētnieku izvēlēsies pārcelties uz dzīvi laukos. Kvalitatīvi dzīves apstākļi, darba iespējas, uz iedzīvotāju vajadzībām balstītu pakalpojumu piedāvājums un pievilcīga dzīves vide ir faktori kas palīdzēs gan noturēt esošos iedzīvotājus, gan piesaistīt jaunas iedzīvotāju grupas dzīvei lauku apvidos. Vietas pievilcības uzlabošanai būtiski ir apzināties ainavu telpas kā potenciālu resursu attīstības plānošanai.

Lauku pievilcības saglabāšanai vienlaicīgi jāskatās jaunu, radošu nišu meklējumos. Darbs e-vidē, tūrisms, bioloģiskā saimniekošana, uz noteiktām nišām orientēti pakalpojumi, mājražošana. Vidzemes attīstības centru salīdzinoši zemā konkurētspēja mudina attīstīt ciešāku *centru savstarpējo sadarbību, sadarbību ar Rīgu un ar apkārtējām lauku teritorijām* reģiona kopējās konkurētspējas paaugstināšanai un attīstības potenciāla pilnvērtīgākai izmantošanai. Vidzeme uzsver nepieciešamību urbāno politiku plānot saistībā ar laukos notiekošajiem procesiem.

Vidzemes identitāte ir cieši saistīta ar reģiona *kultūras un dabas mantojumu*, tai skaitā nemateriālo kultūras mantojumu. Tie ir būtiski Vidzemes attīstības resursi, kurus ir svarīgi saglabāt un attīstīt, veicinot unikālās kultūrvides saglabāšanu, vietējo kopienu ekonomikas, amatniecības un radošo industriju attīstību, it īpaši lauku teritorijās, tādējādi stiprinot to konkurētspējas potenciālu. *Radoša vide*, kas uztur kultūras daudzveidību, vienlaicīgi saglabājot kultūrvēsturisko mantojumu, tieši un netieši atbalsta jaunu produktu radīšanu, veido pateicīgu augsni teritoriju attīstībai. Iesaistīšanās kultūras procesos veicina iedzīvotāju *savstarpējo neformālo saišu veidošanos*, stiprina identitāti un ciešāk saliedē sabiedrību. Vidzemes iedzīvotāji biežāk viedokļa paušanai izmanto alternatīvās politiskās līdzdalības un elektroniskās iesaistes formas. Vietējo kopienu stiprināšanas aktivitātes veicina iedzīvotāju *aktīvāku iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā* un sabiedriskajos procesos.

Svarīgākie rīcību virzieni

- Ainavu potenciāla izmantošana vietu attīstībā;
- Pieejamības risinājumi ar dzīves kvalitāti saistītu pakalpojumu nodrošināšanai lauku teritorijās;
- Līdzsvarota apdzīvojuma struktūras attīstība;
- Reģiona kultūras un dabas kapitāla saglabāšana un izmantošana;
- Tradicionālās kultūras saglabāšana, pārmantošana un popularizēšana
- Atbalsts stipras un vienotas kopienas attīstībai.

Telpiskās attīstības perspektīva

04

4.1. REĢIONA TELPISKIE PRINCIPI

Telpiskās attīstības perspektīva balstās uz esošajām tendencēm, iepriekšējo reģiona attīstības plānošanas dokumentu izvērtējumu, ņemot vērā nacionāla līmeņa uzstādījumus, kā arī izvērtējot vietējo pašvaldību definētos ilgtermiņa uzstādījumus. Telpiskās attīstības perspektīvā ir atspoguļota Vidzemes reģiona vēlamā telpiskā struktūra, pamatojoties uz ilgtermiņa nākotnes redzējumu vīziju, stratēģiskajiem mērķiem, kā arī Vidzemes attīstības programmā formulētajām vidēja termiņa prioritātēm. Vēlamajai telpiskajai struktūrai jānodrošina reģiona iedzīvotājiem optimāla dzīves vide, iespējas atrast darbu savā reģionā, baudīt daudzveidīgo un augstvērtīgo atvērto telpu - lauku vidi. Ilgtermiņa stratēģisko mērķu sasniegšanai izstrādāta vadlīniju sadaļa, kas kalpo kā rekomendācijas izvirzīto mērķu sasniegšanai. VPR misija stratēģijas īstenošanā ir veidot attīstības platformu starp valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedrību. Būtiski svarīgi ir sekot līdzi telpiskās attīstības procesiem un sniegt ieteikumus turpmākajām plānošanas rīcībām. VPR sniedz atbalsta kompetenci efektīviem un inovatīviem uz reģiona teritoriju specifiku vēršiem publiskās pārvaldes risinājumiem, mobilizējot dažādas iesaistītās puses un institūcijas kopīgai darbībai, sekmējot to efektīvāku koordināciju, veidojot integrētus risinājumus, kā arī stimulējot reģiona attīstībai vajadzīgu zināšanu sistemātisku uzkrāšanu un pārnesi.

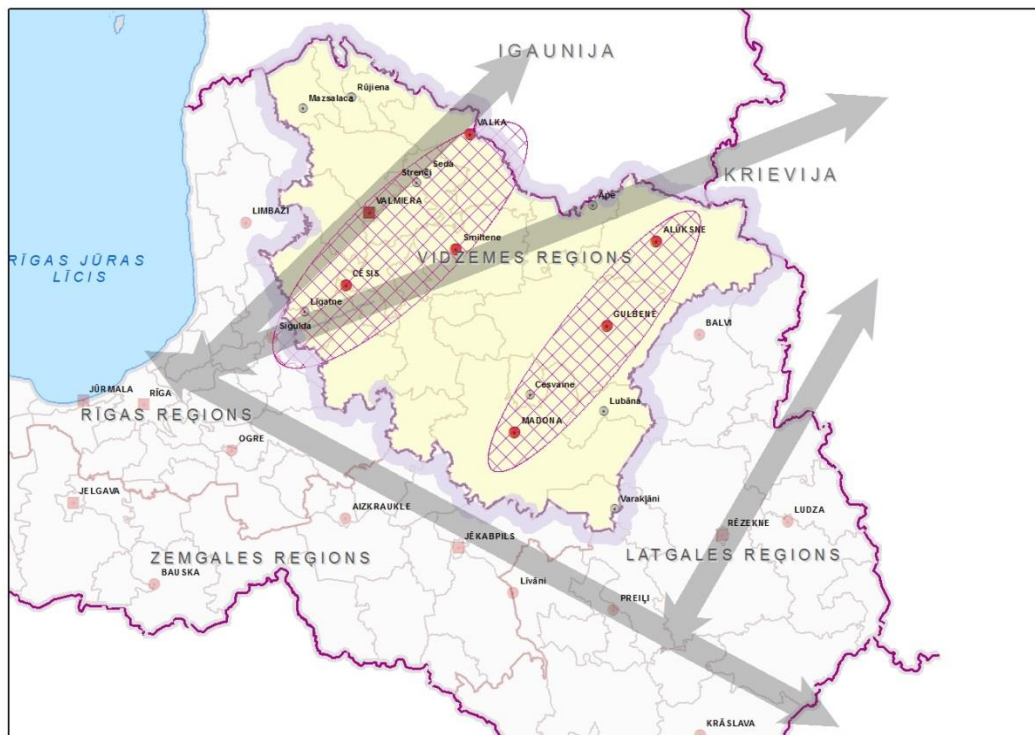
Funkcionālie pilsētu tīkli. Reģiona urbānā attīstība balstīta uz diviem funkcionālajiem tīkliem - kreiso spārnu veido ziemeļu pilsētu tīkls – Cēsis, Valmiera, Smiltene Valka – Valga ar mazpilsētām un lauku apdzīvojuma centriem (skatīt 1.attēlu).

Labo spārnu veido dienvidu pilsētu tīkls – Alūksne, Madona un Gulbene ar mazpilsētām un lauku apdzīvojuma centriem.

Šie tīkli veido skaitliski lielāko apdzīvojuma struktūras daļu un nodrošina augstu pakalpojumu kvalitāti un to saņemšanas iespējas.

Katras pilsētas potenciāls tiks izmantots visefektīvākajā veidā, nosakot katras pilsētas vietu, lomu un funkciju, atbilstoši tās iedalījumam un līmenim. Tiks stiprināta pilsētu loma un kapacitāte, kur attīstīsies jaunas ražošanas un tirdzniecības teritorijas, dzīvojamā apbūve, koncentrēsies ekonomiskās aktivitātes un daudzveidīgi pakalpojumi.

Tiks attīstīts ilgtspējīgs un labi funkcionējošs pilsētu tīkls, kas balstīsies uz savstarpējas sadarbības un papildinātības principiem. Reģiona pilsētas nekonkurēs viena ar otru, bet sadarbosies gan savā starpā, gan ar citu reģionu pilsētām.

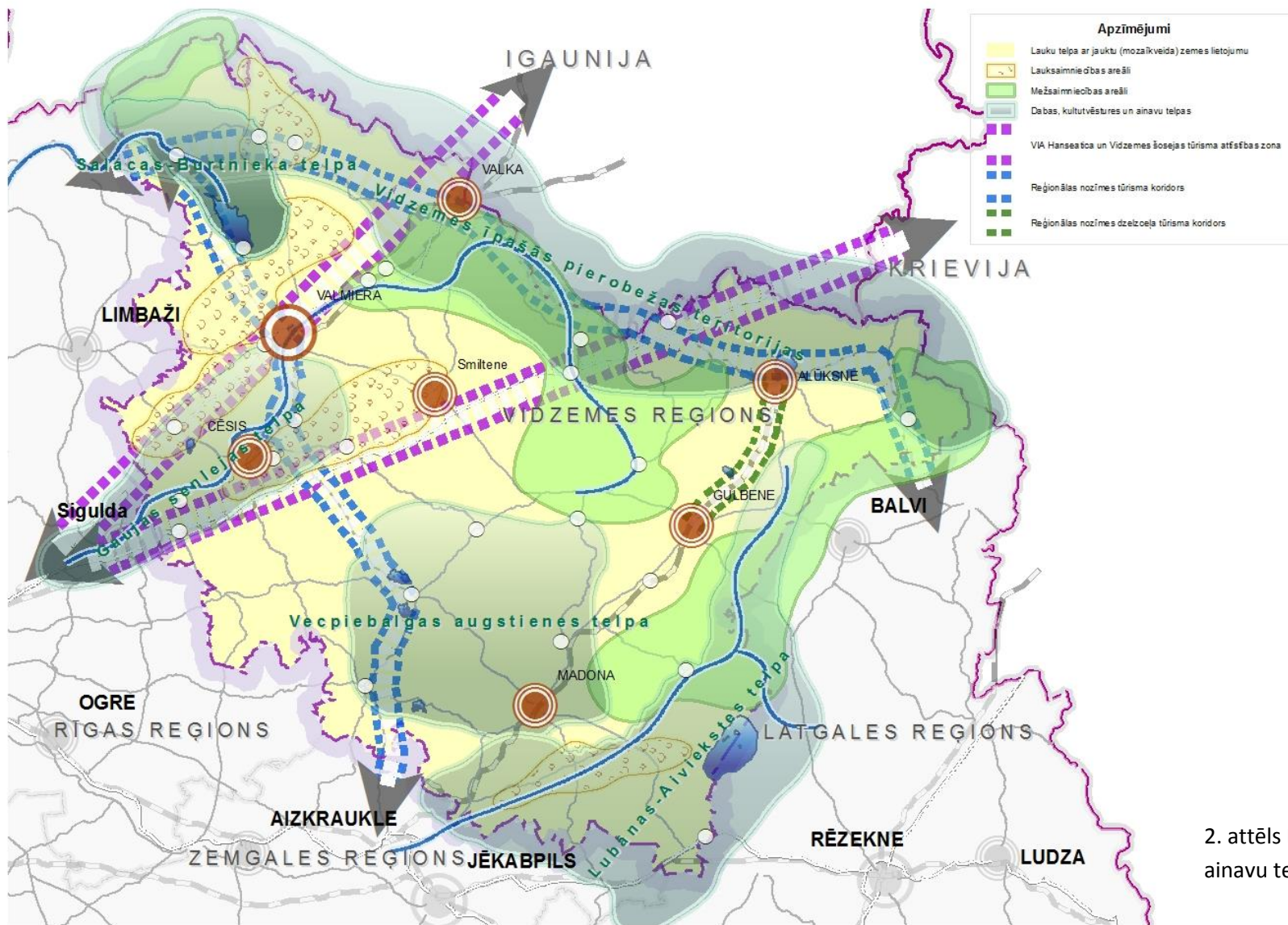
1. Attēls pilsētu funkcionālie tīkli

4.2.ATKLĀTA/LAUKU Telpas PERSPEKTĪVĀ STRUKTŪRA (dabas, kultūras mantojuma, ainavu telpas)

Konteksts :

Vidzemes reģiona lauku (atvārtā) telpa ir reģiona telpa, kas tiek saprasta kā dzīves telpa, kas nodrošina dzīvošanu. Daudzveidīgās lauku (atvārtās) telpas teritorijas veido un nosaka to Vidzemes savdabību, kas to atšķir un izceļ starp citiem Latvijas reģioniem. Atvārtās telpas struktūru veido daudzveidīgi un atšķirīgi dabas elementi un teritorijas, kas atrodas savstarpējā saistībā un mijiedarbībā. Vidzemi raksturo saglabāta reģiona lauku savdabība un identitāte – tīrā, maz piesārņotā vide, vizuāli izteismīgās un savdabīgās ainavas, dabas un kultūras vērtības. Lauku telpiskā struktūra balstās uz augstu dabas teritoriju īpatsvarus, ko veido lauksaimniecības zemes, mežu teritorijas un ūdenstilpnes. Ekonomiskās aktivitātes dažādotas, papildinot tradicionālās lauksaimniecības nozares ar citiem darbības veidiem- bioloģisko lauksaimniecību, netradicionālajiem virzieniem, amatniecību. Zaļās telpas pilda svarīgu sanitāri higiēnisku funkciju, kas ievērojami paaugstina ekoloģisko pakalpojumu efektivitāti. Vidzemes zemes aizvien aktīvāk pārņem lielās saimniecības, kuru darbību diktē ekonomiskā konkurētspēja. Eiropas un Vidzemes lauku teritoriju attīstību turpmākos 20 gadus būtiski ietekmēs ES kopējās lauksaimniecības politikas izmaiņas, degvielas cenu kāpums pasaulē, klimata pārmaiņas, lauksaimniecības tirgu globalizācija un pasaulē arvien

augošs pieprasījums pēc pārtikas. Vidzeme pēdējo simt gadu laikā ir piedzīvojusi trīs vērienīgas zemes reformas. To rezultātā vietu attīstība vairs nav viendabīga, un starp Vidzemes lauku teritorijām pastāv atšķirības. Vidzemes Austrumu un Ziemeļu teritorijas lielākoties ietilpst īpaši atbalstāmo teritoriju grupā, kamēr Rietumu daļa, tuvāk Rīgai un Vidzemes trijstūrim, nav pieskaitāma šai grupai. Kopumā Vidzemes lauku teritorijas ir visattālinātākās starp Latvijas reģioniem.

2. attēls Dabas, kultūrvēstures un ainavu telpas

Ko darīt?

Stratēģija paredz saglabāt Vidzemes lauku vērtības kā pamatu tā ilgtspējīgai funkcionēšanai.

Stratēģija izdala:

Lauku telpas ar jauktu mozaīkveida zemes lietojumu- teritorijas ar jauktu un daudzveidīgu zemes lietojumu un dažādu saimniecisko darbību- mežsaimniecību, dzīvotnes visā to funkcionālā daudzveidībā, agrobiznesu. Stratēģija šajās teritorijās atbalsta daudzveidīgas, vidi saudzējošas darbības atbilstoši vietas mērogam. Un šo teritoriju attīstības galvenais mērķis ir nodrošināt lauku teritoriju dzīvotspēju, saglabāt Vidzemes raksturīgās ainavas, tradicionālo dzīves veidu un kultūrvēsturisko vidi.

Dabas un kultūrvēsturiskās teritorijas un vietas - koncentrētas starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes dabas un kultūrvēstures teritorijas un objekti, ko raksturo augsta ainaviskā kvalitāte un bioloģiskā daudzveidība. Stratēģija atbalsta šajās teritorijās vērtīgo dabas teritoriju un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanu un saglabāšanu, dabas aizsardzības intereses saskaņojot, ar ekonomiskajām interesēm. Šīs teritorijas stratēģijas kontekstā tiek skatītas arī kā tūrisma attīstībai nozīmīgas un piemērotas teritorijas. Būtiski ir saglabāt un nostiprināt Vidzemes kultūrvēsturisko ainavu, tās daudzveidību un savdabību, palielināt ainavas telpisko nozīmi, kā arī saglabāt apdzīvojuma struktūru.

Tūrisma koridori- tiek skatīti kā dažāda veida tūrisma attīstībai nozīmīgas un piemērotas teritorijas ar mērķi tūrisma infrastruktūras pilnveide un daudzveidīgu tūrisma pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību attīstība.

Vidzemes īpašā pierobežas telpa- aptver robežai pieguļošās pašvaldības. Galvenais šo teritoriju mērķis ekonomiskās aktivitātes veicināšana, pierobežas apdzīvojuma centru attīstība. Šajās teritorijās viens no izaicinājumiem ir iedzīvotāju pašiniciatīvas un sabiedrības tīklošanās veicināšana, mazā biznesa attīstības platformas veicināšana, atbalsts vietējiem ražotājiem, amatniekiem un mājražotājiem, kā arī aktivizējot tūrisma piedāvājumu un tam saistošā mazā biznesa piedāvājumu veidošanos. Lai nodrošinātu teritorijas līdzvērtīgu attīstību un apdzīvotību, ļoti svarīgi, lai pierobežas teritorijas iedzīvotājiem tiktu nodrošināti līdzvērtīgi dzīves un darba apstākļi, transporta un sakaru pieejamība. Līdzsvarotu reģionu attīstību var panākt, izmantojot ne tikai reģiona materiālos resursus (dabas resursus, infrastruktūru un finanšu kapitālu), bet piesaistot arī reģiona nemateriālos resursus un stiprinot iedzīvotāju spējas kopīgi ietekmēt dažādu lēmumu pieņemšanu, jo īpaši aktuāli tas ir pierobežas teritorijās.

Stratēģijā būtiska nozīme ir *upēm un to ielejām*, kas ir nozīmīgas tūrisma un rekreācijas attīstībai, vienlaikus tās ir ainaviski vērtīgas dabas teritorijas ar vērtīgiem pļavu un mitrāju biotopiem.

Meža zemju areāli ir teritorijas ar potenciālu konkurētspējīgai mežsaimniecībai. Šajās teritorijās stratēģija paredz ilgtspējīgu mežsaimniecību un meža apsaimniekošanu, sabalansējot mežu izmantošanas ekonomiskos, ekoloģiskos un sociālos aspektus.

Lauksaimniecības zemju areāli – potenciāls konkurētspējīgai lauksaimniecībai. Lauksaimniecība šeit ir noteikta kā prioritāte, to saglabājot un attīstot. Stratēģija atbalsta šo teritoriju attīstību un intensīvu izmantošanu.

Ainava, kā kultūrtelpa ir ikviena cilvēka dzīves vides neatņemama sastāvdaļa. Ikvienam ir iespēja dzīvot kvalitatīvā dzīves vidē, nemazinot dabas vai kultūras vērtību kvalitāti. Tāpat dabas vai kultūras vērtības nemazina cilvēku dzīves vides kvalitāti. Ainavas dažādība ir pamats Vidzemes telpiskās identitātes raksturošanai. Ikviena cilvēka dzīves telpa ir neatņemama kopējās ainavas sastāvdaļa. Kultūrtelpa veidojas no dažādos laika posmos tai piešķirtās nozīmes – kā cilvēki to uztver, prot izmantot, kādu vērtību piešķir. Kultūrtelpas vērtības un elementus vietējā sabiedrība uztver savādāk, nekā to saredz eksperti un dažādu nozaru speciālisti. Stratēģija atbalsta kultūrtelpas kā cilvēka dzīves vides attīstību, akcentējot katra cilvēka un kopējās sabiedrības atbildību par teritorijas attīstību.

Risināmie jautājumi:

Lauku telpas ar jauktu mozaikveida zemes lietojumu

- 1) lauku teritoriju ar savām specifiskajām īpašībām, resursiem, attīstība kā dzīves vietai ekonomiskajai telpai;
- 2) Šajās teritorijās primāri attīstāma pārtikas un patēriņa preču ražošana, tūrismam un atpūtas iespējām;
- 3) lauku apdzīvojuma centru veidošana par lokāliem ekonomiskās, sociālās un kultūras dzīves atbalsta punktiem;
- 4) lauku infrastruktūras un sabiedriskā transporta attīstības plānošana, pieejamības un sasniedzamības nodrošināšana;
- 5) teritoriju sakārtošana mazo ražošanas un pārstrādes uzņēmumu attīstībai;
- 6) nodarbinātības un vietējās iniciatīvas veicināšana laukos;
- 7) kopienu attīstība un vietējās identitātes stiprināšana;
- 8) lauku tūrisma un ar to saistītās infrastruktūras kā alternatīva uzņēmējdarbības veida attīstība;
- 9) lauku ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana;
- 10) ainavas apsaimniekošanas noteikumu izstrāde un iekļaušana apbūves noteikumos
- 11) stiprināt un attīstīt netradicionālās lauksaimniecības, amatniecības, tautas mākslas tradīcijas kā alternatīvu nodarbes veidu;
- 12) tradicionālās apbūves (arī viensētu) saglabāšana un jaunas, ainavā integrētas apbūves attīstība;
- 13) attīstīt bioloģisko un netradicionālo lauksaimniecību un nelauksaimniecisko uzņēmējdarbību (amatniecība, medniecība, zivsaimniecība, daudzveidīgu pakalpojumu sniegšana u.c.);
- 14) sekmēt tradicionālās lauksaimniecības uzņēmumu pārveidošanu par multifunkcionāliem lauksaimniecības uzņēmumiem;
- 15) attīstot IT pieejamību, radīt iespēju strādāt attālināti mājās ar moderno tehnoloģiju palīdzību;
- 16) degradēto teritoriju atjaunošana un rekultivācija;
- 17) transformācija apbūvei un dažādai saimnieciskai darbībai.

Dabas un kultūrvēsturiskās teritorijas un vietas

- 1) dabas, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma teritoriju apzināšana, saglabāšana, saprātīga apsaimniekošana un izmantošana;
- 2) attīstīt ekoloģisko tīklojumu, veidot un saglabāt zaļos koridorus sugu migrācijai;
- 3) vadlīniju izstrāde ekoloģisko koridoru precizēšanai, to attēlošanai plānojumos un ieteikumu izstrāde to apsaimniekošanai;
- 4) pasākumi lauku teritoriju dzīvotspējas stiprināšanai, atbalsts kultūrainavas saglabāšanai un veidošanai;
- 5) sabiedrības iesaistes un izglītojoši pasākumi dabas un kultūrvēsturisko ainavu apsaimniekošanā;
- 6) izmantošanas nosacījumu noteikšana sabiedrībai nozīmīgām dabas, kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina ūdensmalu, dabas un kultūras pieminekļu publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību;
- 7) saskaņota visu iesaistīto institūciju darbība;
- 8) ainavu teritorijas, kuras ir ļoti būtiskas ar ainavas izmantošanu saistītajiem atpūtas veidiem, ir jāsaudzē, jāuztur un jāattīsta tā, lai varētu radīt apstākļus brīvā laika pavadīšanas iespējām dabā un ainavā, gan arī līdztekus nodrošināt prasības sugu un biotopu aizsardzībai;
- 9) atbalsts videi draudzīgai saimnieciskajai darbībai;
- 10) ekotūrisma objektu un tūrisma infrastruktūras attīstība;
- 11) uzņēmējdarbības un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība saistībā ar kultūrainavu telpas kvalitātes palielināšanu;
- 12) kultūrainavas uzturēšana un kopšana, saglabājot reljefu un attīstot tā atsevišķos elementus;
- 13) saglabāt un attīstīt Vidzemei tradicionālās apbūves raksturu, viensētas un to grupas, raksturīgo formu, siluetu un mērogu, estētiskās vērtības, būvniecības tradīcijas;
- 14) saglabāt kultūrvēsturisko mantojumu un sekmēt tradīciju izkopšanu un pārmantojamību;
- 15) uzlabot esošās kultūrainavas kvalitāti, veidojot jaunus, ainavā integrētus mākslīgās ainavas elementus;
- 16) sekmēt tūrisma attīstību saskaņā ar vides aizsardzību, lai saglabātu skaistās ainavas, tīro vidi un unikālos dabas objektus

Tūrisma koridori

- 1) tūrisma attīstības stratēģijas izstrāde, identificējot augstas intensitātes tūrisma teritorijas;
- 2) tūrisma daudzveidības popularizēšana, stiprinot esošo tūrisma struktūru un veidojot jaunas iespējas / piedāvājumus, pamatojoties uz plānojuma attīstības perspektīvu;
- 3) sekmēt pārrobežu sadarbību tūrisma maršrutu izveidē;

- 4) augstas intensitātes tūrisma teritoriju sasaiste ar nacionālas un reģionālas nozīmes ceļu tīklu un sabiedriskā transporta mezgliem;
- 5) tūrisma infrastruktūras izveide;
- 6) atpūtas un aktīvā tūrisma attīstībā jānodrošina saikne ar citām aktivitātēm (atpūtu pilsētās, sporta un kultūras pasākumiem, lauksaimniecību, mežsaimniecību, makšķerēšanu, medniecību).

Meža zemju areāli

- 1) mežu atjaunošana un kopšana izstrādātajās platībās;
- 2) neizmantoto LIZ apmežošana;
- 3) ekoloģiski un ainaviski vērtīgās teritorijās mežsaimniecības darbību iespējamība saskaņā ar vides un dabas aizsardzības prasībām;
- 4) mežaudžu kopšana un krūmājiem klāto platību transformācija par meža zemēm
- 5) mežsaimniecības institūtu atbalstīšana, kas veic zinātniski pētniecisko darbu un nodrošina meža īpašnieku izglītošanu, kas vērsta uz jaunu inovatīvu tehnoloģiju ieviešanu un specializāciju;
- 6) atbalsts kokapstrādei, kas vērsta uz gala produktu ar augstu pievienoto vērtību;
- 7) kokapstrādes un ražošanas uzņēmumi izvietojami nesamazinot apkārtējās ainavas vērtību un pie esošās reģionāla līmeņa infrastruktūras;
- 8) īpaši aizsargājamo dabas teritoriju plānošana un veidošana mežos;
- 9) parku un skvēru plānošana pilsētās;
- 10) mežu apsaimniekošanas plānošana sporta un tūrisma attīstībai.

Lauksaimniecības zemju areāli

- 1) attīstīt intensīvo lauksaimniecību;
- 2) nepieļaut īpaši vērtīgo LIZ transformāciju citos zemes lietojuma veidos – apmežošana (jebkurš apmežošanas priekšlikums rūpīgi jāapsver teritorijas plānojuma ietvaros) un transformācija apbūvei;
- 3) jāsekmē esošo un jaunu lauksaimniecības uzņēmumu izveidošana un darbība, veidojot produktīvas un tehnoloģiski modernas saimniecības;
- 4) ar lauksaimniecības produkcijas pārstrādi saistītie uzņēmumi jāizvieto reģionālā līmeņa infrastruktūras tuvumā un teritorijās, kurās agrāk bijuši nozīmīgi lauksaimniecības produkcijas ražošanas uzņēmumi vai objekti;
- 5) jāstiprina lauksaimniecības zinātnes tradīcijas, atbalstot selekcijas un pētniecības staciju attīstību Priekuļos;

Iekšējie ūdeņi

- 1) iekšējo ūdeņu attīstības plānošana un pārvaldība, uzlūkojot ūdeņus un to apkārtējās teritorijas gan kā attīstības resursu, gan saudzējamu dabas teritoriju;
- 2) specifiski attīstības plānošana risinājumi ūdenstūrisma, aktīvās atpūtas, ūdens transporta attīstībai, ūdens telpas integrēšana teritorijas attīstībā;

- 3) veikt upju un tām pakārtotās infrastruktūras raksturojošo parametru situācijas analīzi, lai novērtētu piemērotību ūdenstūrisma;
- 4) peldvietu plānošana;
- 5) pietātņu infrastruktūras plānošana;
- 6) sadarbība ar citiem plānošanas reģioniem un pašvaldībām iekšzemes ūdeņu apsaimniekošanas jautājumu risināšanā;
- 7) plānot ūdensmalas no akvatoriju puses kā nepārtrauktas, publiskai pieejai atvērtas telpas, kur lineārā telpa gar ūdensmalu kalpo gan rekreācijai, gan atraktīvai un ērtai publisko un sabiedrisko objektu sasaistei;
- 8) publiskās piekļuves nodrošināšana krastmalām;
- 9) nodrošināt ūdens teritoriju daudzveidīgu izmantošanu, definējot nosacījumus un veicinot kvalitatīvu pieprasījuma veidošanos un publiskās līdzdalības iespējas akvatorija izmantošanā;
- 10) samazināt sezonālās ietekmes ūdensmalu izmantošanā;
- 11) definēt vēsturisko ūdensobjektu dabīgos krastus kā izcilu vērtību un nepieļaut to samazināšanos;

Vadlīnijas:

Lauku telpām un areāliem

- 1)
- 2) Plānojot apdzīvojuma attīstību, jāņem vērā dabas un kultūras vērtības, respektējot nozīmību un publisko pieejamību;
- 3) Plānojot jaunas attīstības teritorijas laukos respektēt atbilstošās lauku teritorijas ietilpību un mērogu, pēc iespējas izmantojot esošo infrastruktūru;
- 4) Nav pieļaujama pastāvīgi apdzīvoto ciemu veidošana bez kopējas komunālās infrastruktūras;
- 5) Integrēt kultūrainavu plānošanā, veidojot kultūrainavas aizsardzības un attīstības plānus, īpaši pievēršoties vērtīgo ainavu identificēšanai un degradēto ainavu atjaunošanai;
- 6) Paredzēt pasākumu meliorācijas sistēmu uzturēšanai gan meža zemēs, gan lauksaimniecības zemēs;
- 7) Neplānot bez pamatotas vajadzības lauksaimniecības un meža zemju transformēšanu citos zemes izmantošanas veidos;
- 8) Lauku teritorijās ar jauktu mozaīkveida zemes izmantošanu un dažādu saimniecisko darbību atbalstāma daudzveidīga saimnieciskā darbība;
- 9) Paredzēt lauku identitātes un Vidzemei raksturīgo īpatnību saglabāšanas nosacījumus apbūvei (ēku veidošanai, jumtiem, būvniecības materiāliem, ēku krāsai u.c.) un ieteikumus tradicionālai lauku būvniecībai un vietējo būvmateriālu izmantošanai;

- 10) Pieejamības plānošana publiskiem un privātiem ezeriem, upēm, to krastu aizsargāšana no neplānotas apbūves, kā arī labiekārtotu peldvietu ar atbilstošu infrastruktūru plānošana;
- 11) Neapsaimniekoto zemju, objektu apzināšana, uzskaitē un prioritāšu noteikšana izmantošanai;
- 12) Jāatbalsta viensētu saglabāšana un attīstība gan zemnieku, gan piemājas saimniecību statusā;
- 13) Plānot un saglabāt esošās upju palienes to pilnā apmērā un neparedzēt tādas to attīstības iespējas, kas ir saistītas ar apbūvi. Šīs teritorijas paredzēt plūdu ūdens apjoma amortizācijai, tā no applūšanas pasargājot citas ar tām saistītās teritorijas;
- 14) Teritorijas plānojumos noteikt iespējamās applūšanas un vēja erozijas riska joslas.

Dabas un kultūrvēsturiskās teritorijas un vietas

- 1) Dabas, kultūrvēsturiskās un ainavu telpas izmantošanas prioritātes ir vērtību saglabāšana un izmantošana vietas identitātes, tūrisma un rekreācijas attīstībai;
- 2) Respektēt vērtību saglabāšanu, neparedzot darbības, kas rada vietas potenciāla samazināšanos;
- 3) Līdzdalība ĪADT plānu izstrādē un saskaņošanā;
- 4) Plānot ainavu teritorijas un to individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus;
- 5) Nav pieļaujama ainaviski nozīmīgu skatupunktu aizsegšana, aizbūvējot tos ar ēkām, apstādot ar kokiem vai aizaudzējot ar krūmiem, kā arī reljefa pārveidošana. Paredzot būvniecību ainaviski nozīmīgās vietās un teritorijās, jāveic ainavas analīze un jāievēro apbūves noteikumos noteiktās specifiskās prasības projektējamiem būvapjomiem;
- 6) Paredzēt lauku identitātes un Vidzemei raksturīgo īpatnību saglabāšanas nosacījumus apbūvei (ēku veidolam, jumtiem, būvniecības materiāliem, ēku krāsai u.c.) un ieteikumus tradicionālai lauku būvniecībai un vietējo būvmateriālu izmantošanai;
- 7) Plānot sabiedrībai pieejamu, rekreācijas un tūrisma attīstībai izmantojamus ūdeņus;
- 8) Nodrošināt upju ainavekoloģisko funkciju saglabāšanu, neparedzot darbības, kas varētu tās apdraudēt;
- 9) Paredzēt upju ieleju prioritāru izmantošanu rekreācijai un ilgtspējīga tūrisma attīstībai;
- 10) Paredzēt ūdensmalu izmantošanu sabiedrības vajadzībām, saglabāt sabiedrībai piekļuvi ūdensmalām. Paredzēt pārvietošanās iespējas gar ūdensmalām ((pastaigu takas, celiņi, veloceliņi u.c.);
- 11) Plānot labiekārtotu peldvietu izvietojumu un autostāvvietu izveidošanu pie tām;
- 12) Gar upēm nepieļaut vienlaidus apdzīvojuma attīstību un neparedzēt atsevišķu jaunu dzīvojamo apbūves izveidi upju ielejās ārpus esošajiem ciemiem vai pilsētu robežām;
- 13) jāveido un jānostiprina ekoloģiskais tīklojums un zaļie koridori starp atsevišķiem dabas objektiem un aizsargājamām teritorijām

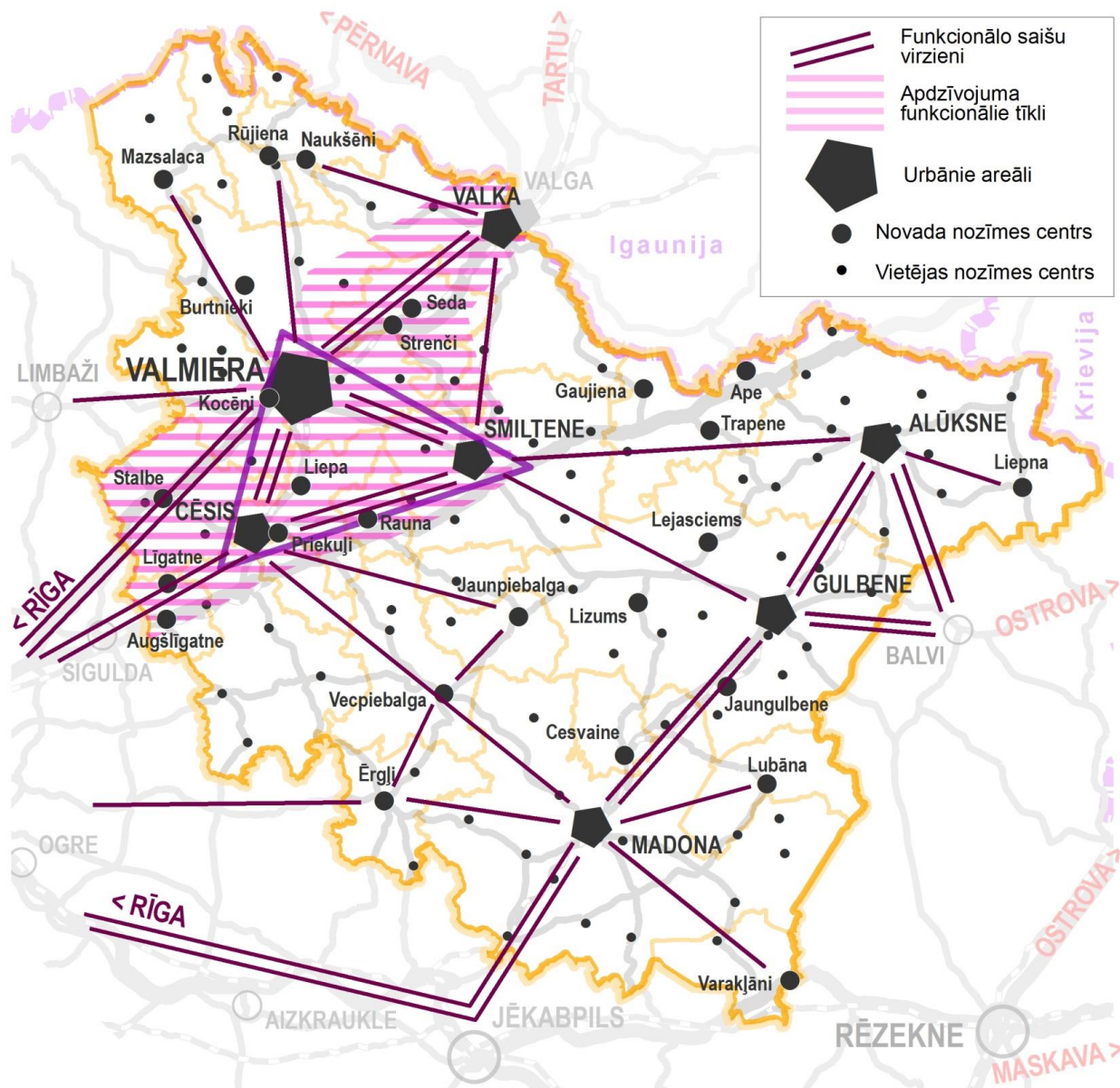
4.3. PERSPEKTĪVĀ APDZĪVOJUMA TELPISKĀ STRUKTŪRA

Konteksts:

Vidzemes reģions raksturojas ar viszemāko iedzīvotāju blīvumu un līdzīgi kā kopumā Latvijā arvien pieaug urbanizācijas pakāpe un to iedzīvotāju skaits, kas par savu mājvietu izvēlas pilsētas. Vidzemes apdzīvojuma struktūra attīsta esošās apdzīvojuma telpiskās struktūras pamatelementus un balstās uz policentrisku struktūru ar pastāvošām ciešām funkcionālām saitēm, kur sava vieta ir gan nacionālas, gan reģionālas, gan novada nozīmes centriem un vietējas nozīmes atbalsta centriem, to skaitā viensētām. Būtiska loma ir apdzīvojuma centru un lauku telpas apdzīvojuma plānošanā, bet mērķis ir nodrošināt visu līmeņu apdzīvojuma centru līdzsvarotu attīstību un sadarbību, efektīvi izmantojot katras unikālās vietas sociālo un ekonomisko potenciālu, nezaudējot lauku apdzīvotu vietu ekonomisko attīstību, iedzīvotāju labklājība pieaugumu, kultūrvēsturisko un ainavisko identitāti.

Lai arī apdzīvojuma struktūru veido izkliedēts maza un vidēja lieluma pilsētu un lauku apdzīvotu vietu tīkls, sociālo un ekonomisko aktivitāšu koncentrācijas balsts ir „Vidzemes trijsturis” Cēsis-Valmiera-Smiltene un tam pieguļošie funkcionālie tīkli.

Vidzemes laukiem mazāk koncentrējoties uz lauksaimniecību, bet vairāk attīstot to pievilcību dzīvošanai, tie var kļūt par Vidzemes pilsētās un Rīgā strādājošo, labi situēto iedzīvotāju dzīvesvietu. Lauku un pilsētu attiecībām jākļūst ciešākām. Lauku teritoriju attīstība būs ļoti atkarīga no pilsētu attīstības, jo to saista izteiktā ikdienas migrācija starp laukiem un pilsētām. Samazinoties iedzīvotāju skaitam, Vidzemes apdzīvojuma struktūra varētu kļūt vēl izkliedētāka. Lai iedzīvotāji paliktu apdzīvotajās vietās, jau tagad nepieciešama vietējās ekonomikas attīstība, kā arī infrastruktūru un pakalpojumu pieejamības uzlabošana. Vidzemē pastāv lielas atšķirības starp laukiem un pilsētām. Kamēr Valmierā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz vienu pašvaldības iedzīvotāju 2013.g. bija vidēji 350 Ls, Gulbenes, Madonas, Alūksnes, Jaunpiebalgas, Vecpiebalgas un Apes novadā tie bija uz pusi vai pat vairāk nekā trīs reizes mazāki. Arī teritorijas attīstības indekss „Vidzemes trijstūra teritorijā”, kas iekļauj reģiona lielākās pilsētas un tām pieguļošās lauku teritorijas, ir augstāks nekā pārējā Vidzemē, jo sevišķi pierobežas lauku teritorijās. Vidzemes lauku teritorijas saskaras ar augstu iedzīvotāju migrāciju uz pilsētām, iedzīvotāju novecošanos, augstu bezdarbu un zemu cilvēka un sociālo kapitālu.

3. Apdzīvojuma telpiskā struktūra

Ko darīsim:

- Vidzemes apdzīvojuma struktūra attīstās telpiskā balansā ar vietējo un apkārtēju ainavu. Apdzīvojuma struktūra balstīta uz tās apzinātajiem kvalitāti raksturojošajiem elementiem, tādā veidā novēršot negatīvo un degradējošo ainavas elementu izplatību. Vidzemē radīta resursu efektīva un pieejama apdzīvojuma struktūra, ko raksturo tās īpašie elementi, kas nosaka šīs vietas kultūru, vēsturi, saistās arī ar mūsdienu attīstības tendencēm un atspoguļo iedzīvotāju piederību šai vietai.

- Stimulējot *pilsētu savstarpējo sadarbību*, kā arī *pilsētu lauku savstarpējo sadarbību*, būs iespējams nodrošināt līdzvērtīgus dzīves un darba apstākļus nodrošināšanai, pieeju pamata pakalpojumiem un mobilitātes iespējas gan pilsētās, gan laukos.

- Stratēģija akcentē nepieciešamību veidot un stiprināt sadarbību starp pilsētām, savstarpēji papildinot funkcijas un kopīgi veidojot pakalpojumus, nodrošinot Vidzemes pilsētu konkurētspēju ar citu reģionu pilsētām Latvijā un Baltijā, kā arī atbalsta nepieciešamību pēc apdzīvoto vietu sadarbības īpaši perifērajās un Vidzemes īpašajās pierobežas teritorijās, tādējādi izmantojot šo vietu potenciālu un sekmējot pakalpojumu pieejamību.

- Vidzemē kā *funkcionālais tīkls attīstāms „Vidzemes trijstūris”* un tam pieguļošā funkcionālā zona. Funkcionālā tīkla balsti ir Valmiera kā izglītības, ražošanas un inovāciju centrs, Cēsis kā tūrisma un kultūras centrs, bet Smiltene kā mežsaimniecības, rūpniecības, ceļubūves un izglītības centrs. Šie centri veido reģiona izaugsmei nepieciešamo kritisko masu, vienlaikus stiprinot Vidzemes reģiona pievilcīgumu un konkurētspēju. Galvenie šāda funkcionālā tīkla attīstības ieguvumi – 1) Viedā specializācija, jo caur šo teritoriju sadarbību tiek maksimizēts šādas urbānas aglomerācijas viedās specializācijas potenciāls;

2) Tiek attīstītas konkurētspējīgās priekšrocības – iespēja akumulēt resursus (visa veida), un radīt kritisko masu un paplašināt ietekmes areālu, kā alternatīvs risinājums lielas pilsētas (virs 50 000) ietekmes modelim;

3) Integrēta vietas zīmolvedība uzsverot visu šo teritoriju kopīgās stiprās puses – lielāka pievilcība uzņēmējiem un investoriem;

4) Integrēta industriālo teritoriju attīstības iespēja – lielāka atdeve no industriālo teritoriju attīstības (economy of scale);

5) Iespēja piesaistīt speciālistus un nodrošināt efektīvāku zināšanu pārnesi, tostarp ar Rīgu.

- Reģiona teritorijas ārpus urbānās attīstības zonas, veido lauki, kuru galvenā funkcija ir lauksaimniecība, mežsaimniecība ar to apkalpojošo ražošanu un pakalpojumiem.

- Stratēģija atbalsta *attālinātā darba attīstību* it sevišķi attālākajās reģiona vietās un pierobežā, kas ļauj apvienot dzīvi laukos ar augsti kvalificētu darbu, kas tradicionāli tiek saistīts ar pilsētām, tādējādi vairojot iedzīvotāju iespējas brīvi izvēlēties dzīvesvietu un ceļot to dzīves kvalitāti, kā arī mazinot reģionālās attīstības atšķirības.

- Liela nozīme lauku teritoriju attīstībā ir *IKT attīstībai*, kas ļauj iesaistīties uzņēmējdarbībā attālināti. IKT attīstība lauku iedzīvotājiem var nodrošināt tādas pašas darba iespējas kā pilsētu, lielpilsētu un metropoļu iedzīvotājiem. Turklāt jāņem vērā, ka arī liela daļa pasaules zināšanu kļūst digitālas. Tas nozīmē, ka zināšanas kļūst pieejamas arī tajās vietās, kur šobrīd tās nav pieejamas vai trūkst formālās izglītības institūcijas.

Iedalījums:

Vidzemes plānošanas reģiona stratēģija izdala sekojošus apdzīvojuma centrus un līmeņus

- 1) **nacionālas nozīmes centrs**- **VALMIERA** attīstās par Vidzemes plānošanas reģiona administratīvo un rūpnieciskās ražošanas centru un konkurē izglītības, pētniecības, jaunu tehnoloģiju un rūpniecības jomā ar citiem Latvijas un Baltijas reģionu centriem resursu piesaistē un pakalpojumu sniegšanā.
- 2) **reģionālas nozīmes centri**:
 - a. Reģionālais kultūras centrs – *Cēsis* kā reģionālas nozīmes centrs attīstās par Vidzemes plānošanas reģiona tūrisma, kultūrvēsturiskā mantojuma un kultūras dzīves centru un konkurē tūrisma, kultūras, izglītības un jaunu tehnoloģiju jomā ar citiem Latvijas un Baltijas reģionu centriem resursu piesaistē un pakalpojumu sniegšanā.
 - b. Daudzfunkcionālie reģionālas nozīmes centri - *Smiltene, Alūksne, Gulbene, Madona, Valka*; attīstās kā reģiona nozīmes administratīvo pakalpojumu sniegšanas centri un ir uzņēmējdarbības, nodarbinātības un daudzveidīgu pakalpojumu sniegšanas centri, sniedzot arī valsts un reģiona līmeņa pakalpojumus. Reģionālas nozīmes centri ar darba vietām nodrošinās ne tikai pilsētniekus, bet arī apkārtējo lauku teritoriju iedzīvotājus
- 3) **Novada nozīmes centri**:
 - a. Visas mazpilsētas – *Ape, Rūjiena, Mazsalaca, Lubāna, Cesvaine, Varakļāni, Līgatne, Strenči un Seda*;
 - b. Novadu lielākie apdzīvojuma centri – *Liepna, Gaujiena, Liepa, Rauna, Priekuļi, Augšlīgatne, Stalbe, Vecpiebalga, Jaunpiebalga, Kocēni, Ērgļi, Lejasciems, Lizums, Naukšēni, Jaungulbene, Trapene un Burtnieki*.

Detalizēts novada nozīmes centru iedalījums un kritēriji tiks izstrādāti pēc NFI projekta ietvaros veiktā pētījuma „Publisko individuālo un valsts administratīvo pakalpojumu klāsta izvērtējumu atbilstoši apdzīvojumam” rezultātiem.

Risināmie jautājumi:

Reģiona nozīmes attīstības centri

- 1)
- 2) Reģiona nozīmes attīstības centru stiprināšana, attīstot policentrisku apdzīvojumu ar spēcīgu mazo un vidējo pilsētu tīklu;
- 3) „Vidzemes trijstūra” un tam pieguļošās funkcionālās zonas attīstības;
- 4) pilsētu un attīstības centru savstarpējo sadarbības tīklu attīstība;
- 5) kvalitatīvas un daudzveidīgas augstākās, profesionālās un mūžizglītības ieguves vietu nodrošināšana reģionā;
- 6) mājokļu attīstības politikas izstrāde;

- 7) kultūras, sporta un brīvā laika pavadīšanas pakalpojumu esamība un pieejamības nodrošināšana;
- 8) reģionālas nozīmes attīstības centru specializācijas viedas attīstības jomās, attīstot savstarpēji papildinošu sadarbību, tādejādi nodrošinot cilvēkresursu un ekonomiskās aktivitātes attīstību;;
- 9) pilsētu teritoriju sabalansēta attīstība t.sk. atjaunojot un revitalizējot degradētās teritorijas;
- 10) sadarbības projektu veidošana kopīgu problēmu risināšanai un mērķu sasniegšanai;
- 11) satiksmes infrastruktūras un apdzīvoto vietu sasniedzamības uzlabojumu plānošana;
- 12) sabiedriskā transporta attīstības plānošana;
- 13) nodarbinātības iespēju nodrošināšanas pasākumi, bezdarba un darbaspēka trūkuma procesu analīze un pasākumi;
- 14) attīstīt daudzveidīgus finansu, tirdzniecības, sociālos, kultūras un atpūtas pakalpojumus gan pilsētas iedzīvotājiem, gan pilsētas apkārtes zonas lauku iedzīvotājiem;
- 15) nodrošināt ilgtspējīgu un racionālu enerģijas, zemes, ūdens un citu resursu izmantošanu;
- 16) saglabāt un radoši izmantot pilsētu dabas teritorijas un kultūras mantojumu

Novada nozīmes attīstības centri un vietējas nozīmes atbalsta centri

- 1) satiksmes infrastruktūras, komunikāciju un komunālo pakalpojumu uzlabošana un pieejamības plānošana apdzīvojuma centros;
- 2) apdzīvoto vietu telpiskās attīstības plānošana apdzīvojuma struktūras paplašināšanai, apbūves blīvuma regulēšana un brīvo telpu plānošana;
- 3) apdzīvoto vietu kultūrvēsturiskā un ainavu mantojuma apzināšana, novērtēšana un saglabāšanas noteikumu izveide un to iekļaušana apbūves noteikumos;
- 4) novada nozīmes centri nodrošina pamata un vidējo izglītību, primāro veselības aprūpi un sociālos pakalpojumus;
- 5) nodrošina informācijas pieejamību, uzturot bibliotēkas, publiskos interneta pieejas punktus, tūrisma un citus informācijas centrus;
- 6) Nodrošināt lauku apdzīvojuma saglabāšanu un identitāti, pamata pakalpojumu pieejamību un vides sakoptību;

„Vidzemes trijstūris” un tam pieguļošā funkcionālā teritorija

- 1) izstrādāt stratēģiju funkcionālo tīklu attīstībai, ņemot vērā katras pilsētas un centra savdabību. Panākumu atslēga ir pilsētu sadarbība, tām savstarpēji papildinot vienu otru;
- 2) Integrēta vietas zīmolvedības attīstība, uzsverot šo teritoriju kopīgās stiprās puses un radot lielāku pievilcību uzņēmējiem un investoriem;
- 3) Integrētu industriālo teritoriju attīstība;

- 4) integrēt funkcionālajai zonai pieguļošos novada nozīmes centrus un lauku apdzīvotās vietas funkcionālajā tīklā, nodrošinot labu sasniedzamību un komunikāciju iespējas;
- 5) Veidot kopēju telpiskās attīstības politiku iekļaujot mājokļu, veloceļu, tūrisma, inženiertehnisko komunikāciju izmantošanu, ekonomiskās attīstības jautājumus;
- 6) Attīstības koncentrēšana gar attīstības asīm

4.4. PERSPEKTĪVĀ TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA UN SASNIEDZAMĪBA

Konteksts:

- Vidzeme atrodas sauszemes transporta plūsmu krustcelēs, ceļu un dzelzceļa infrastruktūras attīstība ir vitāli svarīga.

- Autoceļu sliktā kvalitāte ir vispārēja Vidzemes problēma. Vidējā diennakts satiksmes intensitāte valsts galvenajos autoceļos Vidzemē ir diezgan augsta autoceļa A3 posmā no Rīgas līdz Valmierai, un A2 posmā no Rīgas caur Siguldu un Līgatni gar Cēsīm un Smilteni. Savukārt labs vai ļoti labs ceļa kvalitātes līmenis šajos maršrutos ir tikai dažos posmos. Situācija šajā ziņā Vidzemē ir daudz sliktāka nekā Rīgas reģionā, kur ir vairāk un daudz garāki labas vai ļoti labas kvalitātes ceļu posmi. Neraugoties uz tik neadekvātu situāciju, ES Kohēzijas fonda līdzfinansētās valsts galveno autoceļu seguma rekonstrukcijas programmas ietvaros 2010. – 2013. g. atjaunoti tiek tikai divi posmi Vidzemes teritorijā uz A3 autoceļa. Savukārt salīdzinoši daudz lielāks ceļu posmu skaits un garums tiek atjaunots Rīgas, Zemgales un Kurzemes reģionā. Šāda nevienāda situācija negatīvi ietekmē Vidzemes konkurētspēju un pievilcību salīdzinājumā ar citiem reģioniem, kā arī neļauj sauszemes tranzīta pārvadājumiem izmantot reģiona izdevīgās atrašanās vietas dabiskās priekšrocības. Šobrīd vairākas Vidzemes lauku teritorijas, pamatā Austrumu, Ziemeļaustrumu un Dienvidu daļā, ir vairāk nekā 5km attālinātas no vienotā asfaltēto ceļu tīkla. Tas apgrūtina šo teritoriju iedzīvotāju mobilitāti, un padara tās nepievilcīgas uzņēmējdarbībai, it sevišķi saistībā ar līdzekļu taupīšanas nolūkā samazinātajām valsts sabiedriskā transporta maršrutu dotācijām.

-Arī dzelzceļa pārklājums Vidzemē ir daudz mazāks nekā citos Latvijas reģionos – tikai 1,6 km uz 100 km². Reģiona Dienvidu daļā pieejamā dzelzceļa infrastruktūra ir tikai daļēji piemērota vietējiem un starptautiskajiem kravu pārvadājumiem, kas būtiski pasliktina uzņēmējdarbības attīstību teritorijā.

-Vidzemes dabiskais sauszemes tranzīta krustceļu potenciāls netiek izmantots arī tādēļ, ka reģions nav tieši savienots ar Centrālās un Rietumeiropas dzelzceļa tīklu. Dzelzceļa un aviotransporta pieejamības ziņā Vidzeme ir absolūtā perifērijā salīdzinājumā ar Rietumu un Centrāleiropas reģioniem.

- Lieliem darba devējiem Vidzemes laukos ir arvien grūtāk sameklēt kvalificētus darbiniekus, jo izglītoti cilvēki priekšroku dod pilsētām, ja laukos viņiem nav pieejama laba infrastruktūra un vide. Vidzemes pievilcīgākās vietas dzīvošanai un darbam ir ar labu infrastruktūru un tuvāk Rīgai, – tā ir Valmiera un Cēsis. Vislabākās uzņēmējdarbības iespējas arī ir tieši

maģistrālo ceļu tuvumā, kā rezultātā ieguvējs ir „Vidzemes trijstūris”. Tieši nokļūšana līdz reģiona centriem un Rīgai ir laikietilpīga un neveicina Vidzemes pievilcību.

Ko darīsim:

Galvenie Vidzemes izaicinājums ir Vidzemes starptautiskā sasniedzamība, ko nodrošina „reģiona vārti” – 1) Rīgas, Salacgrīvas, Ainažu un Pērnavas ostas, Rīgas un Tallinas starptautiskās lidostas, Pleskavas un Tartu lidosta; 2) Vidzemes šoseja- valsts galvenais autoceļš A2 Rīga-Sigulda-Igaunijas robeža (Veclaicene), kas ir arī Eiropas ceļa E77 posms ar atzaru uz Gulbeni, Balviem un Latvijas Krievijas robežkontroles punktiem; 3) starptautiskas nozīmes maršruti – Austrumu-Rietumu koridors, VIA Hanseatica.

Lauku teritorijā veidojami multimodālie pārsēšanās mezglu punkti (Madonā, Gulbenē, Smiltēnē, Bērzkrūgā, Alūksnē, Cēsis, Valmiera, Valka), kas nodrošina pārsēšanos no apkārtējām lauku teritorijām un galvenajiem savienojumiem ar Rīgu, nodrošinot vietējā un reģionālā līmeņa dažādu transporta veida pārvadājumu savietojamību.

Autoceļu un dzelzceļa tīkla telpiskā attīstība saistīta ar Vidzemei raksturīgās ainavas saglabāšanu un attīstīšanu. Ceļi un tiem pakļautai infrastruktūrai jāiekļaujas apkārtējā ainavā, respektējot katras ainavas unikālās īpašības. Pārvietojoties pa ceļiem, cilvēks uztver Vidzemes ainavu telpu dažādību, kā arī atpazīst to estētisko kvalitāti. Vidzemes ceļi un dzelzceļš vienlaikus nodrošina tranzīta funkciju, ikdienas pārvietošanos, nodrošina tūrisma maršrutu lomu, kā arī kalpo kā reģiona vizītkarte visplašākajā mērā.

Prioritārās investīcijas autoceļos kritēriji:

- 1) 2030. gadā no pagasta centra vismaz viens asfalta savienojums ar tuvāko pakalpojumu [novada] centru;
- 2) Savienot apdzīvotas vietas (200+) [savienot kaimiņus] vismaz divi savienojumi.

1.4. att. Perspektīvā transporta infrastruktūra un sasniedzamība

1.5. att. Perspektīvā sabiedriskā transporta sasniedzamība

Iedalījums:

- 1) Starptautisks savienojums ar ārvalstīm caur robežpunktiem;
- 2) Starpreģionāli savienojumi:
 - a. ar starptautiskiem centriem;
 - b. ar nacionālas nozīmes centriem;
- 3) Reģionāli savienojumi:
 - a. Savieno apdzīvotas vietas (ar 1000 iedzīvotājiem) ar reģiona nozīmes centriem;
 - b. Savieno savā starpā arī reģiona nozīmes centrus;
- 4) Starpnovadu savienojumi (savieno novadu nozīmes centrus) nosakāmi pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos.

Risināmie jautājumi:

- 1) Nodrošināt definēto starpreģionālo un reģionālo savienojumu ceļu sakārtošanu;
- 2) Nodrošināt, lai no katra pagasta centra būtu nodrošināta kravas transporta brīva kustība cauru gadu vismaz pa vienu ceļu;
- 3) Nodrošināt no pagasta centra vismaz vienu asfalta savienojumu ar tuvāko pakalpojumu [novada] centru;
- 4) veidot pakalpojumus – kombinētos transporta terminālus kravu sadalei un loģistikai uz robežas un transporta mezglos;
- 5) ceļu apkalpes infrastruktūras attīstība pie starptautiskas un starpreģionālas nozīmes autoceļiem;
- 6) nodrošināt optimālu transporta plūsmu un satiksmes apriti, kā arī paaugstināt kustības ātrumu nacionālas un starpreģionālas nozīmes autoceļiem;
- 7) Apvedceļu izbūve ap nacionālas un reģionālas nozīmes centriem;
- 8) Reģiona nozīmes pilsētu sasniedzamības uzlabošana no lauku teritorijām un uz lauku teritorijām, īpaši mazo pilsētu un vietējo centru sasniedzamības perifērijā;
- 9) tūrisma infrastruktūras izveide starpreģionālo un reģionālo autoceļu tuvumā (stāvvietas, skatu vietas, takas, norādes, u.t.t.);
- 10) uzlabot ES ārējās robežas infrastruktūru Vidzemes reģionā;
- 11) sabiedriskā transporta savstarpējie tiešie savienojumi starp reģiona nozīmes attīstības centriem;
- 12) esošo dzelzceļa līniju renovācija, lai palielinātu pārvietošanās drošību un kustības ātrumu;
- 13) dzelzceļa atjaunošana dzelzceļa līnijā Pļaviņas – Gulbene – Pitalova;
- 14) velo infrastruktūras plānošana un attīstība gar autoceļiem, autoceļu nodalījuma joslās;
- 15) multimodālo (sabiedriskā) transporta terminālus - pārsēšanās punktu attīstība;
- 16) organizēt ātrgaitas autobusu satiksmi starp reģiona pilsētām un kaimiņu reģionu pilsētām;
- 17) attīstīt pilsētu – piepilsētu pasažieru pārvadājumus.

05 Stratēģijas īstenošana

IEVIEŠANA

Ilgtermiņīgas attīstības stratēģija ir Vidzemes plānošanas reģiona attīstības vadības instruments. Par stratēģijas ieviešanu līdzatbildīgas ir visas Vidzemes pilsētas un novadi. Vidzemes plānošanas reģiona administrācijai ir koordinējoša loma.

Vidzemes plānošanas reģiona administrācija ir atbildīga par stratēģijas ieviešanu kopumā. Tai ir galvenā un noteicošā loma, formulējot Vidzemes pašvaldību kopējo viedokli, aizstāvot to vienotās, saskaņotās intereses.

Stratēģijas ieviešanas modelis balstīts uz labas pārvaldības principiem - sadarbība, koordinācija, iesaistīšana un resursu mobilizācija. Modelis paredz daudzdisciplināru pieeju, iesaistot dažādas organizācijas un individuus ar dažādu ekspertīzi, pieredzi un spējām, ietverot gan valsts, gan pašvaldību, gan privāto, gan kopienu līmeņus. Būtiska loma stratēģijas īstenošanā ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai un Pārresoru koordinācijas centram.

Stratēģijas ieviešanas struktūru veido reģiona Attīstības padome kā galvenā lēmējinstītūcija un reģiona administrācija kā tās izpildstruktūra. Katra stratēģiskā virziena ieviešanu un uzraudzību koordinē attiecīgi izveidota komiteja:

Stratēģiskais virziens	Komiteja	Iesaistītie
CILVĒKS	Cilvēkresursu attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, sociālo un veselības iestāžu pārstāvji, nevalstisko organizāciju pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji
EKONOMIKA	Uzņēmējdarbības attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, uzņēmēji un uzņēmēju apvienību pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji
TERITORIJA	Teritorijas attīstības komiteja	reģiona politiķi, pašvaldību speciālisti, uzņēmēji un uzņēmēju apvienību pārstāvji, izglītības un pētniecības iestāžu pārstāvji, nevalstisko organizāciju pārstāvji

Atbildīgo institūciju (pašvaldību) izdevums ir veikt pašvaldības teritorijas attīstības uzraudzību, iesniedzot reģionā pašvaldību plānošanas dokumentu Uzraudzības ziņojumus un pārskatus, kā arī, sagatavojot priekšlikumus turpmākajām rīcībām, kas vērstas uz reģiona stratēģisko mērķu sasniegšanu.

Stratēģijas Rekomendācijas/vadlīnijas balstās uz Vidzemes plānošanas reģiona telpiskās situācijas izvērtējumu un koncentrējas uz atšķirīgu telpu plānošanas vadlīnijām. Vadlīnijas ir uzskatāmās par Stratēģijas ieviešanas mehānismu, kas vērstas gan uz pašvaldību, gan nacionāla līmeņa plānošanas dokumentiem, kas vērsti uz reģiona teritorijas attīstību.

UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

Vidzemes plānošanas reģiona uzraudzības un izvērtēšanas sistēmas uzdevums ir nodrošināt reģiona attīstības plānošanas dokumentu - Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030. gadam un Attīstības programmas 2014.-2020. gadam veiksmīgu īstenošanu. Tas ir vadības instruments, kas integrē uzraudzību un izvērtēšanu programmu vadības procesā. Uzraudzības un izvērtēšanas sistēma ir nepārtraukts informācijas ieguves un analīzes process, ar mērķi noteikt cik labi norit virzība pretī noteiktajiem attīstības mērķiem.

Vidzemes plānošanas reģiona uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu veido:

- vispārējie attīstības uzraudzības rādītāji (rezultatīvie rādītāji) => skat. tabulu Nr. 1
- Attīstības programmas rīcību uzraudzības rādītāji (iznākuma rādītāji) => skat. Rīcības plānu
- Uzraudzības rīki / prioritāšu loģiskais modelis

Veiksmīgai uzraudzības sistēmai nepieciešama visu pušu ieinteresētība, vadība, regulāra uzturēšana un ticamība.

Galvenie uzraudzības un izvērtēšanas pielietojumu veidi:

- Atskaite politiķiem un sabiedrībai,
- Pamatojums finansējuma piesaistei,
- Pamatojums nepieciešamajām izmaiņām, grozījumiem dokumentos,
- Atbalsts citu stratēģiju un programmu plānošanai un īstenošanai
- Uzlabota komunikācija ar sabiedrību

Vispārējie attīstības rādītāji

Rādītājs	Bāzes vērtība		2017	2020	2030	Avots
	gads	daudzums				
Augstāku izglītības līmeni ieguvušo iedzīvotāju īpatsvars	2013	77,07%				CSP
Veselīgi nodzīvoto mūža gadu vidējo gadu pieaugums	2014	54 g. vīr.; 57 g. siev. ¹⁵		57 g. vīr.; 60 g. siev.		VM
Nabadzības riska indekss	2012	30,70%				CSP
pieaudzis 15 gadus un vecāku iedzīvotāju īpatsvars, kas ieguvuši augstāku izglītības līmeni ¹⁶	2013	77,07%				CSP
pieaudzis augstāko izglītību ieguvušo 30-34 gadus veco iedzīvotāju īpatsvars	2011	22%				CSP
pieaudzis pieaugušo izglītībā iesaistīto personu īpatsvars 25-64 gadu vecumā	2011	5,1 ¹⁷				IZM, CSP
pieaudzis nodarbināto īpatsvars vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem	2013	61,3%				CSP
jauniešu bezdarba samazināšanās	2014	10,4%				VARAM
profesionālo izglītības iestāžu un augstskolu absolventu nodarbinātība atbilstoši tautsaimniecības sektoram		pētījums				VPR
Mirstības no asinsrites sistēmas slimībām ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita	2013	884,6				SPKC

¹⁵ Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2014-2020 – vidējā vērtība valstī

¹⁶ Iedzīvotāju ar augstāko izglītību, arrodizglītību vai profesionālo vidējo izglītību un vispārējo vidējo izglītību īpatsvars no visa reģiona iedzīvotāju kopskaita

¹⁷ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

Samazinājums					
Mirstības no ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadījumu skaita samazinājums	2013	315,8			SPKC
Ārstu skaita uz 10 000 iedzīvotājiem pieaugums	2012	22			SPKC
Iedzīvotāju skaita uz vienu praktizējošo ārstu samazinājums	2012	454			SPKC
Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem uz 1 cilvēku	2013	5,3			SPKC
Iedzīvotāju, kas vismaz 1-2 reizes nedēļā nodarbojas ar fiziskām un sportiskām aktivitātēm, īpatsvara pieaugums	2009	27 ¹⁸			CSP, VM
Personu ar garīga rakstura traucējumiem īpatsvars, kas dzīvo ārpus institūcijas un kam ir pieejami sabiedrībā balstīti pakalpojumi	2014	0			VPR
Alternatīvo sociālo pakalpojumu lietotāju skaits		aptauja			VPR
Reģiona pašvaldību pamatbudžeta izdevumu apjoma izmaiņas sociālajiem pakalpojumiem un aprūpei	2013	29,42 EUR			VARAM
Reģiona iedzīvotāju subjektīvās drošības uztveres izmaiņas	2013	23,90% ¹⁹			VPR
Strādājošo mēneša vidējā darba samaksa pirms nodokļu nomaksas	2013	560 EUR			CSP
Reģiona iekšzemes kopprodukts (IKP) uz 1 iedzīvotāju	2011	6555 EUR			CSP
Reģiona bruto pievienotā vērtība (BPV) uz 1 nodarbināto	2013	22,2 tūkst. EUR			CSP
Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanās	2007	46,6 ²⁰			Eurostat
Inovāciju jomā aktīvo uzņēmumu skaita un īpatsvara pieaugums	2008-2010	10,8 ²¹			CSP
Izdevumu pētniecības darbu veikšanai pieaugums reģionā	2012	1409 tūkst. EUR ²²			CSP
Iestāžu, uzņēmumu un organizāciju, kurās tiek veikts pētniecības darbs skaita pieaugums	2012	424 ²³			CSP
Viedās specializācijas jomās darbojošos uzņēmumu un pētniecības iestāžu, kas piedalās tīkļos un klāstos, skaita pieaugums		pētījums			VPR
Stratēģisko partnerību skaits	2014	aptauja			VPR
Tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaita uz 1000 iedzīvotājiem pieaugums	2012	18636			CSP
Pieejamo uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta instrumentu lietotāju skaits un dinamika		pētījums			VPR
reģiona kopējās pievienotās vērtības pieaugums	2011	1 235 068 tūkst. euro			CSP
augstas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu īpatsvara kopējā reģiona IKP pieaugums	2010	17,92 ²⁴			CSP
izveidoto un veiksmīgi darbojošos industriālo teritoriju skaits		izvērtējums			VPR
No atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvara pieaugums kopējā bruto enerģijas gala patēriņā	2009	34,3 ²⁵			EM
Pašvaldību infrastruktūras objektu, kas nodrošināti ar atjaunojamiem energoresursiem īpatsvara pieaugums (%)		aptauja			VPR
Vidējais siltumenerģijas patēriņa apkurei samazinājums pašvaldībās kWh/m ² / gadā		aptauja			VPR
Apstiprināto un ieviesto pašvaldību Ilgtspējīgas enerģētikas		aptauja			VPR

¹⁸ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

¹⁹ Bāzes dati iegūti projekta "Nacionālā identitāte un sociālā cilvēkdrošība" veiktajā aptaujā. Nepieciešams veikt periodiskus iedzīvotāju cilvēkdrošības mērījumus.

²⁰ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²¹ Bāzes vērtība aprēķināta viedās specializācijas pētījumā, balstoties uz CSP speciāli sagatavotiem datiem

²² Bāzes vērtība aprēķināta viedās specializācijas pētījumā, balstoties uz CSP speciāli sagatavotiem datiem

²³ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati.

²⁴ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁵ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

attīstības stratēģiju skaits						
Ekoloģiskās pēdas nospiedums (ha uz vienu iedzīvotāju)	2009	3,85 ²⁶				VARAM
Pārstrādāto atkritumu īpatsvara pieaugums (% no savāktajiem atkritumiem gadā)	2008	34 ²⁷				CSP
Revitalizēto degradēto teritoriju skaits		izvērtējums				VPR
Klimata pārmaiņu riska pārvaldīšanas instrumenti integrēti vietējo un reģionālos attīstības plānošanas dokumentos		izvērtējums				VPR
Mazinājies iedzīvotāju skaita krituma temps reģionā līdz valsts vidējiem rādītājiem	2007-2014	-7,51%				VARAM, CSP
Palielinājies reģiona Teritorijas attīstības indekss	2013	-0,793				VARAM
Pieaudzis Vidzemē radīto jaundarbu (izrādes, koncerti, filmas) skaits	2008	294 ²⁸				KM
Pieaudzis kultūras pasākumu apmeklējumu skaits gadā uz 100 iedzīvotājiem	2008	227 ²⁹				KM
Palielinājušies reģiona attīstības centru ietekmes areāli (km ²)		Pētījums				VARAM
Samazinās sliktā un ļoti sliktā stāvoklī esošo valsts reģionālo autoceļu un vietējo valsts autoceļu ar melno segumu garums (%)	2012	36%				LVC
Palielinās iedzīvotāju skaits, kas pārvietojas ar velosipēdu vismaz 1-2 reizes nedēļā		aptauja				VPR
Mainās pasažieru apgrozība sabiedriskajā autotransportā (regulārās satiksmes autobusu milj. pasažierkilometri gadā)	2014	61	57,4	61	67	VPR
Samazinās laika patēriņš ceļā ar sabiedrisko transportu starp reģiona attīstības centriem – palielinās sabiedriskā transporta kursēšanas ātrums (km/h)	2014	49,87	52	55	59	VPR
Stabils valsts un pašvaldību pārklājums ar sabiedrisko transportu reģionā (%) – pieaug iedzīvotāju skaits, kuriem tuvākā sabiedriskā transporta pieturvietā ir līdz 2 km attālumā	2014	59	63	67	70	VPR
iedzīvotājiem pieejamo mobilo pakalpojumu skaits		pētījums				VPR
iedzīvotājiem pieejamo vietējo pakalpojumu komplektu skaits		pētījums				VPR
īstenoto attīstības centru sadarbības projektu skaits		Izvērtējums				VPR
Pilsētu / lauku iedzīvotāju attiecības izmaiņas	2014	43 / 57				CSP
Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības indeksa pieaugums	2009	7,4 ³⁰				KM
Amatiermākslas kolektīvu dalībnieku skaits uz 100 iedzīvotājiem	2008	5,6 ³¹				KM
Palielinās iedzīvotāju īpatsvars, kas izmanto internetu sadarbībai ar valsts un pašvaldību institūcijām	2014	n ³²				VPR

²⁶ Pētījums „Latvijas pilsētu sociāli ekonomiskās attīstības tendences” 2009

²⁷ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁸ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

²⁹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

³⁰ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

³¹ Vidējā vērtība valstī. Nepieciešami reģiona līmeņa dati

³² Vērtības tiek precizētas

06 Pielikumi

VIDZEMES EKONOMISKAIS PROFILS

Ekonomiskais profils raksturo reģiona ekonomiskās attīstības iespējas, kas pamatojas esošajos resursos. Ekonomisko profilu veido nozares, kas tradicionāli ir attīstītas reģionā, par ko liecina uzņēmumu skaits un nodarbināto skaits, kas darbojas attiecīgajās nozarēs, kā arī šo nozaru konkurētspēja, par ko liecina nozares pievienotā vērtība.

Salīdzinot uzņēmumu koncentrāciju, nodarbinātību un nozares pievienoto vērtību Vidzemes reģionā vadošās ir šādas nozares (NACE dalījumā):

- Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība
- Apstrādes rūpniecība
- Izglītība
- Veselība un sociālā aprūpe
- Māksla, izklaide un atpūta
- Būvniecība
- Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi

Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība, tai skaitā īpaši *mežsaimniecība un mežizstrāde* ir reģiona viskonkurētspējīgākā nozare, par ko liecina visaugstākās salīdzinošās priekšrocības uzņēmumu koncentrācijas ziņā, un radītas pievienotas vērtības ziņā, kā arī otrs visaugstākais radītājs nodarbinātības ziņā. *Apstrādes rūpniecība* ir otra konkurētspējīgākā reģiona nozare, pamatojoties uz otro augstāko pievienotās vērtības īpatsvaru un salīdzinoši augstu uzņēmumu un nodarbināto koncentrāciju reģionā. *Izglītības* nozarei un *veselības un sociālajai aprūpei* reģionā ir salīdzinoši augsta pievienotā vērtība un salīdzinoši augsts nodarbināto īpatsvars.

1.tabula

Nozare	Uzņēmējdarbība	Nodarbinātība	Pievienotā vērtība
(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	1	1	1
(C) Apstrādes rūpniecība	2	3	2
(P) Izglītība	6	2	3
(Q) Veselība un sociālā aprūpe	3	5	5
(R) Māksla, izklaide un atpūta	5	4	8
(F) Būvniecība	7	6	6
(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	4	9	10
(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	10	7	9
(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	12	8	7
(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	15	10	4
(H) Transports un uzglabāšana	8	11	13
(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	11	13	12
(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	13	12	11

(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	9	15	15
(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	14	14	14

Uzņēmējdarbības jomā visaugstākās salīdzinošās priekšrocības ir mežsaimniecībai un mežizstrādei; augkopībai un lopkopībai, medniecībai un saistītajām palīgdarbībām; koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanai un izmitināšanai.

Šajās nozarēs darbojas visvairāk reģiona uzņēmumu. Šo jomu uzņēmumiem Vidzemē ir visaugstākās salīdzinošās priekšrocības, salīdzinot ar Latvijas kopējo situāciju. Salīdzinošo priekšrocību koeficients aprēķināts, nozares uzņēmumu skaita īpatsvaru Vidzemes reģionā dalot ar nozares uzņēmumu skaita īpatsvaru Latvijā kopumā. Ja koeficients pārsniedz vērtību 1, tad attiecīgās nozares uzņēmumu koncentrācija ir nozīmīgāka par valsts vidējo līmeni.

2.tabula

Vieta uzņēmēj- darbības TOP	Nozare (NACE dalījumā)	Salīdzinošās priekšrocības pret Latviju*	Uzņēmumu skaits VPR, 2012	Uzņēmumu sk. dinamika VPR,		Nozares īpatsvars plānošanas reģionā, 2012	
				2009-2012	Latvija	Vidzeme	
1	(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	2,0841766	6353	6,6%	21,2%	41,2%	
2	(C) Apstrādes rūpniecība	0,9293059	853	9,6%	9,5%	5,5%	
3	(Q) Veselība un sociālā aprūpe	0,9070502	431	9,4%	9,2%	2,8%	
4	(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	0,8812818	306	11,3%	9,0%	2,0%	
5	(R) Māksla, izklaide un atpūta	0,8572223	200	21,2%	8,7%	1,3%	
6	(P) Izglītība	0,8055909	195	75,7%	8,2%	1,3%	
7	(F) Būvniecība	0,764832	630	15,0%	7,8%	4,1%	
8	(H) Transports un uzglabāšana	0,661389	426	7,0%	6,7%	2,8%	
9	(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	0,6448406	109	-6,8%	6,6%	0,7%	
10	(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	0,6142687	1672	2,0%	6,2%	10,8%	
11	(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	0,5605859	901	28,0%	5,7%	5,8%	
12	(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	0,5570473	673	-6,9%	5,7%	4,4%	
13	(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	0,4634644	242	28,0%	4,7%	1,6%	
14	(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	0,3452215	160	52,4%	3,5%	1,0%	
15	(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	0	13905	0,0%	0,0%	0,0%	

* Aprēķināts pēc formulas $uRCA = (U_{ij} / U_{it}) / (U_{nj} / U_{nt})$, kur U_{ij} – nozares uzņēmumu skaits Vidzemes plānošanas reģionā, U_{it} – visu uzņēmumu skaits Vidzemes plānošanas reģionā, U_{nj} – nozares uzņēmumu skaits Latvijā, U_{nt} – visu uzņēmumu skaits Latvijā.

Nodarbinātības jomā visaugstākās salīdzinošās priekšrocības ir mežsaimniecībai un mežizstrādei; koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanai, augkopībai un lopkopībai, medniecībai un saistītajām palīgdarbībām; mēbeļu ražošanai un sociālajai aprūpei ar izmitināšanu.

Šajās nozarēs reģionā nodarbināts salīdzinoši visvairāk strādājošo, salīdzinot ar Latvijas kopējo situāciju. Salīdzinošo priekšrocību koeficients aprēķināts, nodarbināto skaita īpatsvaru Vidzemes reģionā dalot ar nodarbināto skaita īpatsvaru Latvijā kopumā.

3. tabula

Vieta nodarbinātības TOP	Nozare	Salīdzinošās priekšrocības pret Latviju*	Aizņemto darbavietu sk. VPR, 2013	Aizņemto darbavietu dinamika VPR, 2009-2013	Nozares īpatsvars plānošanas reģionā, %	
					Latvija	Vidzeme
1	(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	2,286121	2995	7,7%	14,7%	5,4%
2	(D) Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	1,597968	1423	16,0%	10,3%	2,6%
3	(P) Izglītība	1,558508	9826	-0,5%	10,0%	17,7%
4	(C) Apstrādes rūpniecība	1,471894	10925	7,8%	9,5%	19,7%
5	(R) Māksla, izklaide un atpūta	1,282368	2066	14,2%	8,3%	3,7%
6	(Q) Veselība un sociālā aprūpe	1,183599	4460	9,7%	7,6%	8,0%
7	(F) Būvniecība	1,151652	4405	37,4%	7,4%	7,9%
8	(E) Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	1,106843	545	40,1%	7,1%	1,0%
9	(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	0,80553	7508	-5,2%	5,2%	13,5%
10	(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	0,799684	1347	40,8%	5,2%	2,4%
11	(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	0,796279	1458	-9,9%	5,1%	2,6%
12	(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	0,584269	2286	-40,4%	3,8%	4,1%
13	(H) Transports un uzglabāšana	0,543216	2643	12,1%	3,5%	4,8%
14	(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	0,481497	974	-10,2%	3,1%	1,8%
15	(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	0,444664	1085	35,3%	2,9%	2,0%

Arī *nozaru pievienotās vērtības jomā* visaugstākās salīdzinošās priekšrocības ir mežsaimniecībai un mežizstrādei; koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanai, augkopībai un lopkopībai, medniecībai un saistītajām palīgdarbībām; izglītībai un sociālajai aprūpei ar izmitināšanu.

Šīs nozarēs reģionā rada vislielāko pievienoto vērtību, salīdzinot ar Latvijas kopējo situāciju. Salīdzinošo priekšrocību koeficients aprēķināts, nozares pievienotās vērtības īpatsvaru Vidzemes reģionā dalot ar īpatsvaru Latvijā kopumā.

Vieta pievienotās vērtības TOP	Nozare	Salīdzinošās priekšrocības pret Latviju*	Pievienotā vērtība kopā, tūkst. EUR	Nozares īpatsvars plānošanas reģionā	
				Latvija	Vidzeme
1	(A) Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	3,0992166	195413	5,1	15,8
2	(C) Apstrādes rūpniecība	1,407733	245515	14,1	19,9
3	(P) Izglītība	1,4056317	72835	4,2	5,9
4	(O) Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	1,2920916	111465	7	9
5	(Q) Veselība un sociālā aprūpe	1,1778467	41009	2,8	3,3
6	(F) Būvniecība	1,159896	78082	5,5	6,3
7	(E) Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	1,1239604	12079	0,9	1
8	(L) Operācijas ar nekustamo īpašumu	1,0160687	112831	9	9,1
9	(R) Māksla, izklaide un atpūta	0,9373024	20000	1,7	1,6
10	(G) Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	0,7921328	155573	15,9	12,6
11	(I) Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	0,6932895	14747	1,7	1,2
12	(N) Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	0,6763156	23012	2,8	1,9
13	(S) Citi pakalpojumi	0,6090477	5085	0,7	0,4
14	(M) Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	0,4190273	22695	4,4	1,8
15	(H) Transports un uzglabāšana	0,3673322	55687	12,3	4,5
16	(J) Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	0,303677	15760	4,2	1,3
17	(K) Finanšu un apdrošināšanas darbības	0,1178717	5166	3,6	0,4